ילך ר' שמעון בן יוחאי שהוא מלומד בנסים ואחריו מי ילך ר"א בר ר' יוסי אמר להם רבי יוסי ואילו היה אבא חלפתא קיים יכולין אתם לומר לו תן בנך להריגה אמר להם ר' שמעון אילו היה יוחאי אבא קיים יכולין אתם לומר לו תן בנך להריגה אמר להו רבי יוסי אנא [א]אזלין דלמא עניש ליה ר' שמעון [ב]דקא מסתפינא [ג]קביל עליה דלא ליענשיה אפילו הכי ענשיה כשהיו מהלכין בדרך נשאלה שאלה זו בפניהם מנין לדם השרץ שהוא טמא עקם פיו ר' אלעזר בר רבי יוסי ואמר [1]וזה לכם הטמא אמר ליה ר' שמעון מעקימת שפתיך אתה ניכר שתלמיד חכם אתה אל יחזור הבן [ד] אצל אביו יצא לקראתו בן תמליון [ה] רצונכם אבוא עמכם בכה ר' שמעון ואמר מה שפחה של בית אבא נזדמן לה מלאך שלש פעמים ואני לא פעם אחת יבא הנס מכל מקום קדים הוא על בברתיה דקיסר כי מטא התם אמר בן תמליון צא בן תמליון צא וכיון דקרו ליה נפק אזל [ו] אמר להון שאילו כל מה דאית לכון למישאל [ז] ועיילינהו לגנזיה לשקול כל דבעו אשכחו ההוא איגרא שקלוה וקרעוה והיינו [א]דאמר רבי אלעזר בר רבי יוסי אני ראיתיה [ח]בעיר [רומי] והוו עליה כמה טיפי דמים: **מתני'** הפיגול והנותר אין מצטרפין מפני שהן שני שמות השרץ והנבלה וכן [א]הנבלה ובשר המת אין מצטרפין זה עם זה לטמא אפילו [ט]בקל שבשניהן: **גמ'** אמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא [ב]לטומאת הידים דמדרבנן היא °אבל לענין אכילה [ג]מצטרפין (ג)דתניא ר' אליעזר אומר [2]לא יאכל כי קדש הוא כל שבקדש פסול בא הכתוב ליתן לא תעשה על אכילתו: **מתני'** [ג]האוכל שנטמא באב הטומאה [י]ושנטמא בולד הטומאה [ד]מצטרפין זה עם זה לטמא [יא]בקל שבשניהם [ד](ה)כל האוכלים מצטרפין זה עם זה לפסול הגוייה כבחצי פרס [יב][ו]כבמזון שתי סעודות לעירוב [ז]וכביצה לטמא טומאת אוכלין [ח]וכגרוגרת להוצאת שבת [ט]וככותבת ביום הכפורים [י]כל המשקין מצטרפין זו עם זו לפסול את הגוייה ברביעית [כ]וכמלא [יג]לוגמא ביום הכפורים: **גמ'** תניא (ה)רבי שמעון אומר מה טעם שאפשר לשני שיעשה ראשון ומי קא עביד שני ראשון הא לא אפשר אמר רבא הכי קאמר מי גרם לשני לאו ראשון רב אשי אמר ראשון ושני לגבי שלישי בני חדא ביקתא אינון:

שהוא מלומד בנסים. שנעשו לו נסים במערה כדגרסינן בפרק במה מדליקין (שבת דף לג:): **אילו היה אבא חלפתא.** אביו של ר' יוסי: **יכולין אתם לומר תן בנך להריגה.** בתמיה. כך אין אתם יכולין לומר לי שאתן בני להריגה: **אמר להו ר' יוסי.** מספינא דלמא עניש ליה ר' שמעון בן יוחאי לבני ובדבר זה אני מתיירא יותר מפחד האויבים שמתיירא אני שמא יכעוס עליו בשביל שום דבר ויענישנו: **קיבל עליו.** רבי שמעון בן יוחאי דלא עניש ליה ואף על פי כן ענשיה כדאמרינן לקמן דאמר ליה אל יחזור הבן כו': **עיקם פיו ר' אלעזר בר רבי יוסי.** שלא אמר קול רם כמנהגו אלא עיקם פיו מכמות שהיה רגיל לדבר ואמר בלחישה שלא ירגיש רבי שמעון בן יוחאי שיהא כמורה הלכה לפניו ואף על פי כן הרגיש בו רבי שמעון בן יוחאי ואמר לו מעקימת שפתיך[יד] אתה ניכר ראיתי שהשבת תשובה וניכר שחכם אתה שידעת להשיב אבל הואיל והורית לפני אל יחזור כו' דענשו ואידך מפרש באגדתא(ו) היכי הוה עובדא דנטה נפשו למות עד שנזכר רבי שמעון בן יוחאי שאמר לאביו שיהא מחזירו לשלום ובקש עליו רחמים והיאך נתרפא מפרש התם: **בן תמליון.** שד שקורין נוטיו"ן: **שפחה של [בית] אבא.** הגר נזדמנו לה שלשה מלאכים דשלש פעמים כתיב מלאך בפרשה (בראשית טז): **עאל בברתיה דקיסר.** ונשתגעה והיתה צועקת ואומרת הביאו לי את ר' שמעון בן יוחאי בכל שעה ואידך כולה מפרש התם: **אשכח ההיא איגרתא.** דכתיבי בה הלין גזירות דאמרן לעיל: **אני ראיתיה ברומי.** בפרוכת קמיירי שראה אותה בבית הקיסר והיו עליה כמה טיפי דמים מפר ושעיר של יום הכפורים שהוזה עליה (ולא היה) כמצליף שלא היו הטיפין זו בצד זו: **מתני' אפילו בקל שבשניהן.** כלומר דפחות מכעדשה דשרץ אינו מצטרף להשלים לכזית נבלה דהוא קל וכ"ש דנבילה אינה מצטרפת לפחות מכעדשה דשרץ דהיינו שיעור חמור וכן חצי זית של מת אינו מצטרף לחצי זית של נבלה אפילו לטמא טומאת ערב: **גמ' לא שנו.** דפיגול ונותר אינן מצטרפין[טו](לחצי זית): **אלא לטומאת ידים דמדרבנן היא.** כדאמרינן במסכת פסחים (דף קכ:) שגזרו בנותר ופגול שיהו מטמאין את הידים משום חשדי כהונה או משום עצלי כהונה וכיון דגזרה דרבנן היא אינן מצטרפין לטומאת ידים דלא עבדינן תקנתא לתקנתא דכיון דמדרבנן היא הא גזרה דפיגול ונותר אי אמרת דמצטרפין הויא גזרה לגזרה: **אבל לענין אכילה.** דפיגול ונותר מצטרפין דאי איכא פחות מכזית פיגול ונותר משלימו לכזית ואכלו חייבין עליו משום פיגול וכן אי הוי רוב דנותר ופיגול משלימו לכזית ואכלו חייב עליו משום נותר ואמר[טז] לו רבי דאי הוי חצי זית מזה וחצי זית מזה מצטרפין זה עם זה לחייב עליו (ז)משום נותר ומשום פיגול: **כי קדש הם.** משמע דשניהן מצטרפין לאכילה ומלא יאכל נפקא דכל שבקדש פסול כגון נותר ופגול בא הכתוב וכו': **מתני' האוכל שנטמא באב הטומאה.** דהוא ולד[יז] ראשון והאוכל שנטמא בולד הטומאה דהוא שני מצטרפין זה עם זה לטמא בקל שבשניהן דהיינו שני ומצטרפין יחד לעשות שלישי כדרך שהשני עושה דהוא קל שבשניהן אבל לא מצטרפין להכי שיעשו שני כמו ראשון שעושה שני דא"כ היינו חמור שבשניהן: **גמ' תניא א"ר שמעון מה טעם.** מצטרפין ולד ראשון עם ולד שני לפי שאפשר לשני שיעשה (א) ראשון: **והא לא אפשר.** דשני לעביד ראשון לעולם דלא מלינו טומאה שעושה כיו"ב [יח]דאפילו שני נמי לא עביד וכ"ש דראשון לא עביד: אלא מה טעם מצטרפין משום דמי גרם לשני שיבוא לידי טומאה לאו ראשון וכיון דמכח ראשון אתי עליה טומאה הוי כי ראשון ולהכי מצטרפין: **בני חדא ביקתא נינהו.** [יט]מבית אחד משמונה שרצים הן כלומר דתרווייהו ראשון ושני אתי [כ]מקראי מחדא דשני אתי מכח ראשון [כא]להכי אמר שוו דמצטרפין זה עם זה כקל שבשניהן דעושין שלישי. בין רבא לרב אשי ליכא בינייהו אלא שינוי לשון דרב אשי מוסיף ואמר בני חדא בקתא אינון:

אילו היה יוחי אבא קיים כו' והשיב ר' יוסי [כב]אנא אזלי דלמא עניש ליה ר' שמעון לברי מספינא שהוא נער וממהר להשיב ור' שמעון נוח לכעוס ומקפיד בדבר מועט הוא: [כג]**כשהם מהלכים בדרך כו'.** ומכל מקום הלך רבי אלעזר ברבי יוסי כדמפרש בירושלמי שרבי שמעון נדר לו שלא יענישנו: **עקם פיו.** [כד]מיהר להשיב: **אל יחזור הבן אצל אביו.** בירושל' מפרש שאחזתו אסכרא וכשנזכר ר' שמעון על [כה]שהתנה [להשיבו אל] אביו חזר ונתפלל עליו ונתרפא: **יצא לקראתו בן תמליון.** אותו הוא הוא שקורין [כו]למטוך בלע"ז וכמו תינוק קטן הוא ורגיל בין הנשים להתלוצץ בהן: **אמר רצונכם אבוא עמכם.** ועל ידי יבא נס: **בכה רבי שמעון ואמר שפחה של בית אבא נזדמן לה מלאך שלש פעמים.** על הגר [כז]אמר כן דכתיב[כח] (בראשית טז) מלאך השם שלש פעמים מלמד שראתה שלשה מלאכים: **אני ולא פעם אחת.** כלומר ואני איני ראוי שיזדמן לי פעם אחת: **יבא הנס מכל מקום.** כלומר יבא הנס מכל מקום על ידי הדיוט זה: **קדים הוא על** [כט]**בבת דקיסר.** הלך הוא לפניהם ונכנס בגוף בת קיסר: **כי מטו להתם.** רבי שמעון ורבי אלעזר אמרו לו בן תמליון לא בנחת אמרו לו ובלט שלא ירגישו האחרים בזה ויסברו שעל ידי תפלה הוא [ל]אמרו: **אמרו להון** [לא]**שאילו כו'.** פירוש הא בני בית המלך אמרו כן: **לההיא איגרא.** איגרא של גזרת [לב]המלכות: **והיינו דאמר רבי אלעזר בר רבי יוסי אני ראיתיה ברומי.** על הפרוכת אמר כן ובאותה שעה [לג]שבכאן היה שראה אותו שלא מלינו שהיה ברומי רק עתה שהיה באוצר המלך וראה אותה שם:

עין משפט נר מצוה

א מיי' פ"ד מהל' טומאת אוכלין הל' יא: ב מיי' פ"ח מהלכות אבות הטומאות הלכה ג: ג מיי' פי"ח מהלכות פסוה"מ הלכה יא: ד מיי' פ"ד מהלכות טומאת אוכלין הל' יב: ה מיי' פ"ד מהלכות טומאת אוכלין הל' ג ופ"ח מהלכות שאר אבות הטומאה הלכה יא: ו מיי' פ"א מהל' עירובין הל' יא טוש"ע א"ח סי' שפו סעיף ד: ז מיי' פ"ד מהלכות טומאת אוכלין הל' ג: ח מיי' פי"ח מהל' שבת הלכה א: ט מיי' פ"ב מהלכות שביתת עשור הל' א: י מיי' פ"ד מהלכות טומאת אוכלין הל' ג ופ"ח מהלכות אבות הטומאה הל' יא: כ מיי' פ"ב מהל' שביתת עשור הלכה א:

תורה אור השלם

1. וְזֶה לָכֶם הַטָּמֵא בַּשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל הָאָרֶץ הַחֹלֶד וְהָעַכְבָּר וְהַצָּב לְמִינֵהוּ: ויקרא יא כט

2. וְאִם יִוָּתֵר מִבְּשַׂר הַמִּלֻּאִים וּמִן הַלֶּחֶם עַד הַבֹּקֶר וְשָׂרַפְתָּ אֶת הַנּוֹתָר בָּאֵשׁ לֹא יֵאָכֵל כִּי קֹדֶשׁ הוּא: שמות כט לד

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה תניא וכו' שיעשה ראשון ופריך והא לא וכו' לא עביד ומשני אלא מה טעם כצ"ל והד"א:

גליון הש"ס

גמ' אבל לענין אכילה מצטרפין. עי' שבת דף עא ע"א תוס' ד"ה מב' מינים ושם דף פט ע"ב תוס' ד"ה אסורין ועי' זבחים דף עח ע"א תוס' ד"ה הפיגול ערלה פ"ב משנה י"א בר"ש:

שיטה מקובצת

לא שנו אלא לטומאת הידים. תוס' כריתות דף י"ב ע"ב [ולפנינו הוא בדף יא: ד"ה שאם]: רש"י ד"ה אפילו בקל להשלים לכזית נבלה דהוא קל. ויש אומרים שהשרץ קל דלא מטמא במשא כנבלה וה"ה צרוף שרץ למת. פי' לא נודע למי:

רבינו גרשום

שהוא מלומד בנסים. כדרך שנעשה לו נסים במערה: **אמר** להן ר"ש ואילו היה **אבא** יוחי כו'. אלא כשם שאני הולך בסכנה כך ילך בנו: **אמר להן ר'** יוסי **אנא דלמא עניש ליה** ר"ש לברי **הוא דקא מסתפינא.** יותר ממה שאני מפחד מן האויבים, שמתיירא אני שלא יכעוס עליו בשביל שום דבר ושמא יענשנו: **וקבל עליו.** ר"ש דלא עניש ליה כלל: **ואעפ"כ ענשיה.** כדאמרינן לקמן אל יחזור הבן אצל אביו בשלום: **עקם פיו ר' אלעזר בר יוסי ואמר וזה לכם.** כלומר עקם פיו שאמר בלחישה שלא רצה שירגיש בו ר"ש שהוא מורה הלכה בפניו: ואעפ"כ הרגיש בו ר"ש וא"ל **מעקימת שפתיך.** ראיתי שהשבת תשובה וניכר שחכם אתה שידעת להשיב, אבל הואיל והוריתה הלכה לפני ענשו. וקי"ל דנפל בחולי אסכרה והיה יושב בספינה וכשנזכר ר"ש מה שקבל עליו שלא יענשנו ביקש עליו רחמים שיתרפא, וכשהיה שוכב בחליו בתוך הספינה דרס על צוארו אחד מן הספנין בבלי דעת ויצאת האסכרה מתוך גרונו חוץ ונתרפא: וכשיצאו מן הספינה ללכת לביתו של קיסר **יצא לקראתם בן תמליון.** שד הוא שקורין נויטון: **שפחה של בית אבא.** של אברהם, הגר, נזדמן לה מלאך ג' פעמים: קדים **הוא על** בה בברתיה **דקיסר.** דהכי קאמר להו בן תמליון אנא אקדימנא ואיעייל בברתיה ותשתגע ולא משכחו אסאה דמסי לה עד דתיתון אתון ותימרו ליפוק ונפיקנא ובההוא אגרא עבדי להו כל דבעיתו, וזה יהיה לכם אות דכי נפיקנא מינה מתברנא כל כלי זכוכית שלה: **לההיא איגרתא.** דכתיבי בגוה הנהו גזרות דקתני לעיל: **אני ראיתיה ברומי והיו עליה כמה טיפי דמים.** בפרוכת דבהמ"ק קא מיירי דחזא דהות בההוא בי גזא והיו עליה כמה טיפי דם מדם יוה"כ של פר ושל שעיר שהוזה עליו: **אפילו בקל שבשניהם.** כלומר דלא מצטרף לטומאה אפילו לשיעור קל שבשניהם כלומר להצטרף פחות מכעדשה של שרץ להשלים כזית דנבילה וכ"ש דלא מצטרף לשיעור חמור, וכן חצי זית של מת אינו מצטרף לחצי זית של נבילה לטמא אפילו לטומאת ערב: **לא שנו.** דאין מצטרף פיגול ונותר: **אלא לטומאת ידים דמדרבנן הוא.** כדאמרינן במס' פסחים דגזרו בהו טומאה משום חשדי כהונה ומשום עצלי כהונה. וכיון דמדרבנן הוא מש"ה אין מצטרפין לטומאת ידים משום דלא עבדינן תקנתא לתקנתא וכיון דמדרבנן היא האי תקנתא ואי אמרינן נמי דמצטרפין השתא הוא תקנתא לתקנתא: **אבל לענין איסור אכילה.** דפיגול ונותר מצטרפת: **כל שבקודש פסול.** כגון פיגול ונותר דהוי פסול קדש מצטרפת **ובא הכתוב כו': האוכל שנטמא באב הטומאה.** והוא ולד ראשון: **ושנטמא בולד הטומאה.** והוא ולד שני **מצטרפין** זע"ז **ליטמא בקל שבשניהם.** (קל שבשניהם) דהיינו שני, ומצטרפין יחד לעשות שלישי כדרך שעושה שני שלישי היינו בקל שבשניהם, אבל אין מצטרפין להכי שיעשו שני כמו שעושה ראשון שני דא"כ היינו כחמור שבשניהם: **אמר ר' שמעון מה טעם.** מצטרפין ולד שני עם ולד ראשון **לפי שאפשר כו': והא לא אפשר.** דאפילו טומאה כיוצא בה אינו עושה אלא על ידי משקין כ"ש דלא הוי ראשון: אלא מה טעם מצטרפת משום **דמי גרם לשני** שיבא **לאו ראשון.** וכיון דמכח ראשון קא אתי הוו כי ראשון ומש"ה מצטרפי: **בני חדא ביקתא אינון.** מחד בית אתו כלומר דתרווייהו ראשון ושני עבדי ביה מלתא בשלישי הואיל וראשון עביד שני ושני עביד שלישי:

מסורת הש"ס

(א) יומא נז., (ב) מכות יח. ע"ש פסחים כד. ע"ש, (ג) זבחים לא. טהרות פ"א מ"ה, (ד) כריתות יג. עירובין כט. מקואות פ"י מ"ז, (ה) תוספתא דטהרות רפ"א, (ו) [עי' רש"י שבע"ין], (ז) ר"ל לא לחייבו בשתים שא"כ אתה מחייבו על פחות מכשיעור אלא לענין מלקות לחייבו אם התרו בו משום נותר או משום פיגול. תוי"ט,

שינויי נוסחאות

[א] אנא דילמא. כצ"ל (ש"מ), [ב] ר' שמעון הוא דקא מיסתפינא (ש"מ), [ג] קביל עליה דלא ליענשיה אפי"ה ענשיה. בכל הס"י לא נמצא וכן נראה מדברי התוס' אבל רש"י ז"ל גריס לה (ש"מ), [ד] אל יחזור הבן בשלום אצל אביו (ש"מ), [ה] בן תמליון [נ"א תלמיון] אמר [בנ"א נוסף: להם] רצונכם (ש"מ), [ו] אמרו להון (ש"מ), [ז] למשאל ועולו לבי גזא דמלכא ושקול כל מה דאית לכון עול אשכוח לההוא איגרתא שקלוה וקרעוה (ש"מ), [ח] ראיתיה ברומי (דפו"ר), [ט] במשניות הגי' בקל (מ"ה), [י] והאוכל שנטמא בולד (ש"מ), [יא] במשניות הגי' בקל (מ"ה), [יב] וכמזון (ש"מ), [יג] לוגמיו (ש"מ), [יד] מעקימת שפתיך ראיתי. כצ"ל (ש"מ), [טו] אינן מצטרפין לכזית (צ"ק), [טז] ואמר לך רבי (ש"מ). וגי' צ"ק ואמר לי, [יז] דהוא ולד הטומאה דהיינו ראשון (ש"מ), [יח] ואפילו שני (ש"מ), [יט] גי' מ"ה מבית אחד פ' שמיני דשבת (דף עז:), ומילת 'שמונה שרצים' נמחק. ועיין צ"ק, [כ] אתי מחדא. כצ"ל (ש"מ), וגי' צ"ק אתי מעיקרא חדא ושני אתי, [כא] להכי שוו. כצ"ל (ש"מ), וגי' צ"ק להכי אמר שמצטרפין פי' זה עם זה, [כב] והשיב ר' יוסי אזיל אנא דלמא (ש"מ ודפו"ר), [כג] כשהיו מהלכים (ש"מ), [כד] ומיהר (ש"מ), [כה] על תנאו שהתנה לאביו (ש"מ), [כו] פי' אותו הוא שקורין נוטיון [נ"א לוייטון] (ש"מ), [כז] על הגר היה אומר דכתיב (ש"מ), [כח] דכתיב שם מלאך שלש פעמים (צ"ק), [כט] על בברתיה דקיסר (ש"מ), [ל] שעל ידי תפלה הוא ואמר [בנ"א נוסף: להם] בן תמליון בזה תדעו שתתרפא שכשאצא אשבור [נ"א כשאצא ואשבר] כל כלי זכוכית שיש בבית וכן עשה. והס"ד (ש"מ), [לא] שאילו כו' פירוש היו [ובנ"א ליתא] בני בית המלך אומרים להם לשאל. והס"ד (ש"מ). וגי' צ"ק שאילו כל פירוש, [לב] גזירת שמד (דפו"ר), [לג] ובאותה שעה האמורה כאן היה שראה אותה (ש"מ), וגי' צ"ק ובאותה שעה היה בכאן ראה אותו,

לעזי רש"י

נוטיו"ן. רוח (רפאים).

מוסף רש"י

אני ראיתיה. נעשה נס לר' אלעזר ב"ר יוסי שריפא את בת מלך רומי שנכנס שד בגופה ששמו בן תלמיון, והכניסוהו לאוצר המלך ליטול כל מה שירצה ולא היה חפץ אלא ליטול משם אגרות שכתבו גזירות שגזרו על ישראל ומצאם וקרעם, ושם ראה כלי בית המקדש באוצר (יומא נז.). **לא יאכל כי קדש הוא.** מדכתיב כי קדש הוא יתירה, לרבות כל שאר פסולי קדשי קדשים בלאו, כגון פיגול ויוצא ונשפך דמו (פסחים כד.) נתן טעם לדבר כי קדש הוא שנפסל, וכמו כן כל הקדשים שנפסלו (מכות יח:). **האוכל שנטמא.** חצי ביצה שנטמא באב הטומאה וחצי ביצה אחרת שנטמא בולד הטומאה (זבחים לא.). **מצטרפין כו' בקל שבשניהם.** אם נגע בתרומה פסלה ולא טמאה, דליכא כשיעור מן הראשון. ואם תאמר אי בדלא הוי ביה שיעורא מעיקרא היאך קיבל טומאה מאב הטומאה מתחילתו, תשובה לדבריך שהאוכל מקבל טומאה בכל שהוא, אבל לטמא אחרים צריך כביצה, וברייתא שלמה היא בתו"כ כל אשר בתוכה יטמא מכל האוכל, מלמד שמטמא בכל שהוא, יכול יטמא אחרים בכל שהוא, ת"ל אשר יאכל, דהיינו כביצה, כדילפינן בפ"ח דיומא (פ.) אוכל הנאכל בבת אחת, ושיערו חכמים אין בית הבליעה מחזיק יותר מכביצת תרנגולת (זבחים לא.). **לפסול הגוייה כבחצי פרס.** אם אכל אוכלין טמאין, אע"ג שאין אוכל מטמא אדם במגע, אי אכיל מינייהו חצי פרס, דהיינו שני ביצים, נפסל מלאכול בתרומה כדתנן (ערובין פב.) וחצי חציה לפסול את הגויה, חציה היינו פרס, לשון פרוסה, וחצי חציה היינו חצי פרס (ערובין כט.).

מתני' א) הערלה אוכלאי הכרם מצטרפין זה עם זה ר' שמעון אומר אין מצטרפין: **גמ'** ומי צריך ר"ש לצרופי ב) והתניא ר"ש אומר כל שהוא למכות תני אין צריכין לצרף: **מתני'** ג) בהבגד והשק והעור והמפץ א] כולן מצטרפין זה עם זה אר"ש מה טעם מפני שהן ראוין ליטמא במושב: **גמ'** תנא ד) גקיצע מכולן ב] שלשה ועשה מהן בגד למשכב שלשה למושב טפח לאחיזה כל שהו מאי לאחיזה אמר ר"ל אמר ר' ינאי שכן עומד ג] לנוולה במתניתא תנא דהואיל וראוי לקוצצי תאנים:

הדרן עלך קדשי מזבח

ה) **הנהנה** מן ההקדש שוה פרוטה אע"פ שלא פגם מעל דברי ר"ע וחכ"א כל דבר השיש בו פגם לא מעל עד שיפגום ושאין בו פגם כיון שנהנה מעל כיצד נתנה קטלא בצוארה טבעת בידה שתה בכוס של זהב כיון שנהנה מעל לבש בחלוק כסה בטלית ביקע בקרדום לא מעל עד שיפגום ו) והנהנה מן החטאת כשהיא חיה לא מעל עד שיפגום כשהיא מתה כיון שנהנה מעל: **גמ'** תנא ז) ד] מודה ר"ע לחכמים בדבר שיש בו פגם במאי קא מיפלגי אמר רבא בלבוש מציעאה ומלמלא ת"ר [1] נפש אחד היחיד ואחד הנשיא ואחד המשיח [1] כי תמעל מעל אין מעל אלא שנוי וכן הוא אומר [2] איש איש כי תשטה אשתו ומעלה בו מעל ואומר [3] וימעלו באלהי

מתני' הערלה וכלאי הכרם מצטרפין. ח) כדאמרי' ט) גבי פגול ונותר: **גמ' והתניא כל שהוא למכות.** האכילה כל שהוא עובר בלאו וא"כ למאי מצטרפין: **מתני' הבגד.** שהוא מטמא ג' אצבעות על ג' אצבעות: **והשק.** שיעורו ד' טפחים על ד' טפחים: הבגד מצטרף לשק שקל הימנו (א) לארבעה על ארבעה וכן כל אחד ואחד מצטרף לקל הימנו דשק מצטרף לעור לחמשה על חמשה והעור למפץ לששה על ששה דהיינו לקל הימנו אבל לא הקל עם החמור דלהכי תנא להו הכי הבגד והשק השק והעור כו' כולן מצטרפין זה עם זה: **מפני שהן ראוין לטמא במושב.** מפני שכשיש בין כולן ה] שיעור אחד בין שניהם ראוין ליטמא מושב עליו הלכך מצטרפין: **גמ' תנא קיצע מכולן.** שאם חתך מכולן משהו מכל הני דתנן במתני' מהבגד ומשק ומעור וממפץ ועשה מכולן בגד: **למשכב ג'.** כלומר אם חישב עליו לעשותו למשכב כגון לתופרו בכסת אם יש באותו בגד שלשה על שלשה הואיל וראוי לעשות ממנו טלאי לכסת שנקרע מטמא משום משכב: **ואם חישבו למושב.** לעשותו טלאי לבגד אם יש באותו בגד טפח על טפח מטמא משום ו] זב: **לאחיזה.** אם חישב עליו לאחיזה מטמא אפילו בכל שהוא: **מאי לאחיזה אמר ר"ל שכן עומד לנוולה.** שכן ראוי אותו בגד לאורגים ז] שהוא מחליק המטוה של אריג בסובין או בשום דבר כדי לחזקו כורך בגד כל שהוא על אצבעו להגין עליו שלא יחתכו החוט והיינו עומד לנוולה לכרוך על אצבעו כשאורג ומטוה החוטין ונוולה היא אריגה כדאמרינן במס' גיטין (דף לד.) אשכחה דיתבא ונוולה: **הואיל וראוי לקוצצי תאנים.** שכשמחתכין את התאנים כורכין בגד כל דהו על ידיהם שלא יתלכלכו בדבש התאנים הלכך מקבל טומאה: הדרן עלך קדשי מזבח

הנהנה. אף על פי שלא פגם מעל. קא ס"ד ח] בין בדבר שאין דרכו ליפגם [ובין בדבר] ט] שיש בו פגם כלומר שדרכו ליפגם קאמר ר' עקיבא דכיון שנהנה י] מעל: **וחכמים אומרים וכו' כיצד.** הוא דבר שאין בו פגם: יא] **נתנה קטלא.** ענק של זהב של הקדש בצוארה או טבעת בידה: **או שתה בכוס של זהב.** של הקדש. כל הני אין בהו פגם שאינן נפגמין בכך אלא כיון שנהנה מהן שוה פרוטה מעל. והיכי משערינן בהו הכי אומדין כמה רוצה אשה ליתן יב] שישאלו תכשיטין כהללו להוליכן לבית המשתה להתכבד בהן ומשלמת להקדש שיעור הנאה שנשתמשה בהן: **וכל דבר שיש בו פגם.** כגון לבשה חלוק או כסה בטלית או ביקע בקרדום הואיל ועומדין ליפגם לא מעל עד שיפגום בהן בש"פ: **גמ' תנא ומודה ר"ע לחכמים בדבר שיש בו פגם.** יג] מעל כלומר לשיפגמנו דלא אזלינן בתר הנאה אלא בתר פגם: ופריך א"כ דמודה ר"ע לרבנן בדבר שיש בו פגם דלא מעל עד שיפגום יד] ופשיטא דרישא דקאמר ר"ע כיון שנהנה מעל בדבר שאין בו פגם א"כ היינו רבנן ובמאי קא מיפלגי: **אמר רבא בלבוש מציעאה.** דלא לביש ליה מבחוץ לגמרי דמלבוש החיצון טו] פגים לאלתר ולא לגמרי מבפנים סמוך לבשרו דההוא נמי פגים לאלתר שמתחכך טז] לבשר אלא בלבוש שלובש בינתים בין מלבוש העליון ובין התחתון שאינו נפגם עד זמן מרובה: **ומלמלא.** בגד של פשתן שדק ביותר כדאמרינן [בגיטין] (דף נט.) דבר הנמלל ונמתח דהוי כי אמגוזא יז][ופלגא] שכל כך דק שכשכורכין אותו כולו ביחד אין הכרך גדול יותר מאגוז יח][וחצי] ולפי שדמיו יקרים הרבה אינו לובשו אלא פעם בשנה או פעמים ומשמרו הרבה שלא יפגם ואין בו פגם עד זמן מרובה. ובהא פליגי ר"ע סבר הואיל והוו דברים שאינן נפגמין לאלתר אע"ג דפגמי לאחר זמן כיון דלא פגמי לאלתר הוי כדבר שאין בו פגם דמועלין בו כיון שנהנה ממנו כשוה פרוטה אע"ג דלא פגם ורבנן סברי הואיל ויש בו פגם מ"מ לא מעל עד שיפגום: **נפש.** האמור במעילה: **וכן הוא אומר וימעלו וגו' ויזנו אחרי הבעלים.** ששינו עצמם מן המקום לעבודת כוכבים:

תני אין צריכין לצרף. תימה דבפרק בתרא דמסכת ע"ז (דף סח:) קאמר לר"ש ליצטרף היתר לאיסור וליתסר ומשני ר"ש לטעמיה דתנן הערלה וכלאי הכרם רש"א אין מצטרפין אלמא משמע דאין מצטרפין ר"ל דאין מצטרפין ממש וי"ל דההוא דמס' ע"ז לאו היינו הך דהכא אלא ההוא יט] דאין מצטרפין דבסיפא דמשנה כ] אחת י) דמייתי בס"פ ר"ע (שבת דף פט:) דתבלין שנים ושלשה שמות ותניא בסיפא ר"ש אומר שני שמות ממין אחד או שני מינין משם אחד אין מצטרפין ורוצה לומר דאין מצטרפין כיון דאין שניהם איסור אחד כא] ממין אחד והש"ס קיצר הלשון ולא כב] דק קלא מן המשנה וא"ת כג] מאי ליצרוף בעי התם והא אית ליה כל שהוא למכות וי"ל דהיינו דווקא כשהאיסור בעין ואוכלו אבל התם מיירי שהוא בתערובות כגון ערלה וכלאי הכרם שנתערבו יחד וכי האי גוונא לא אמר ר"ש כל שהוא למכות י) דאם לא כן ל"ל קרא בנזיר (דף לה:) ובפסחים (דף מג:) להיתר מצטרף לאיסור כד] וכם פירשתי והתם בההיא דשבת (דף פט:) רוצה לומר שנתערבו ביחד כדקתני בירושלמי ברישא דההיא התרומה ותרומת מעשר של דמאי עולין באחד ומאה מצטרפין זע"ז אבל הכא מיירי כה] בלא נתערבו דהא לא קתני עולין באחד כו] ומאה ל): **הבגד והשק** כז] **וכו' לנוולה.** פירוש דרך האורגת שיש בידה בלאי בגדים שלא תהיה מחלקת יותר מדאי מ) וכן קוצצי תאנים כח]:

הדרן עלך קדשי מזבח

הנהנה שוה פרוטה מן ההקדש אע"פ שלא פגם מעל. מפרש בגמרא דמודה ר"ע בדבר שיש בו פגם כט] ומפרש במאי פליגי ר"ע וחכמים: **נתנה קטלא בצוארה.** קטלא היא רביד נ) ובירושלמי ל] אצעדה מתורגם קטלא: **שתה בכוס של זהב כיון שנהנה מעל.** לפי לא] שדבר שאין בו פגם: **לבש בחלוק כסה בטלית בקע בקרדום לא מעל עד שיפגום** לב]: **הנהנה מן החטאת לא מעל עד שיפגום.** מפרש לה בגמרא: לג] **במאי קמיפלגי** לד] **בלבוש** לה] **אמצעי ומלמלי.** פירוש לבוש אמצעי לאפוקי עליונה שהוא פוגס יותר מדאי וכן התחתון סמוך לבשר פוגס הרבה אבל אמצעי אינו פוגס אבל לזמן מרובה הוא פוגס ובהא פליגי דרבנן סברי כיון דלקמיה פגים דבר שיש בו פגם הוא ואין מועלין עד שיפגום ור"ע סבר [כיון] דהשתא לא פגים דבר שאינו פוגס הוא ויש מפרשים לבושא מציעא יש בו פגם מיד אבל אינו ניכר עד לפנים רבנן סברי דדבר שיש בו פגם הוא אין מועלין בו עד שיפגום ור"ע סבר דבר שאין בו פגם הוא לו] ס) ופירש הקונטרס לשון אחרון עיקר לז] (והשמות מוכח בו לפנים) ונראה לרבי כי הדין עמהם דהיכא דאין בו פגם עתה ולקמן יפגם דבר שאין בו פגם הוא לכ"ע כדאיתא לקמיה דפריך על ההיא דשתה בכוס של זהב ודהבא לאו בר איפגומי הוא בתמיה וכו' עד דמסיק נהי דלא איכא נהנה ופגם לאלתר לח] מי לא איכא פגימה כו' כלומר לקמיה איכא פגימה ואפילו הכי קרי ליה במתני' לכוס של זהב דבר שאין בו פגם וליכא מאן דפליג:

ומלמלא. בגיטין (דף נט.) מפרש שהוא בגד דק והוי כאמגוזא ופלגי אמגוזא ולענין דבר שיש בו פגם הוי כלבוש מציעאה:

אין מעילה אלא שינוי. פירוש לט] מקדש לחול על מרשות לרשות מרשות קדש לרשות חול ומייתי ראיה מסוטה שהיא עושה שינוי שמנחת בעלה מ] ועוסקת ומדבקת בדבר שהוא חולין וגנאי לה: **ואומר** וימעלו (בני ישראל בה') באלהי אבותיהם ויזנו אחרי הבעלים. מא]

תימה מאי ואומר וי"ל דאי מסוטה ה"א דדוקא נהנה דומיא דסוטה שנהנית מן העבירה אבל שינוי בלא הנאה כגון מעות דהקדש דמוליא לחולין שלוקח בהם חפץ לעצמו או כדתנן במתני' גבי אבן או קורה של הקדש נתנה לחבירו הוא מעל דאין גופו נהנה מן ההוצאה

מסורת הש"ס

א) ערלה פ"ב מ"א [ע"ז סח:], ב) מכות יז., ג) כלים פכ"ז מ"ב [סוכה יז: שבת עו.], ד) [שבת כח. ע"ש], ה) ב"מ נה:, ו) [לעיל ב: טו.], ז) [תוספתא רפ"ב], ח) עי' רש"ק, ט) [לעיל יז:], י) [ערלה פ"ב מ"י], כ) ותוס' במס' ע"ז סח: ד"ה ר"ש כתבו דאל"כ לא תמצא שום ביטול לר"ש לא ברוב ולא בששים ולא במאתים עיין שם. נ"ק, ל) [עי' תוספות מסכת ע"ז סח: ד"ה ר"ש ותוס' שבת פט: ד"ה איסורן], מ) [עי' בתוס' דסוכה יז: ד"ה כדתנן מה שפירשו בשם ערוך], נ) עיין בת"י במדבר לא, נ, ס) ואינו ברש"י שלפנינו,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הבגד וכו' שקל הימנו מצטרף לארבעה:

רבינו גרשום

הערלה וכלאי הכרם מצטרפין. האוכל חצי שיעור מזה וחצי מזה מצטרפין ללקות את הארבעים: **הבגד.** שהוא מטמא שלשה על שלשה: **והשק.** שהוא מטמא ארבע על ארבע: הבגד מצטרף לשק שקל הימנו לד' על ד' וכן כל אחד מצטרף לקל, **כולן** (מצטרף) [מצטרפין] **זה עם זה.** לשיעור טומאה הקל הימנו אבל לא הקל עם החמור, להכי תנא להו הכי וכולן מצטרפות שנים עם שנים ליטמא מושב מפני שהן ראוין בשיש בין כולן שיעור אחד ראויין לטמא לישב עליו הזב הלכך מצטרפין: **קיצע מכולן.** כלומר חתך משהו מכל אחד מהנך הבגד והשק והעור והמפץ: **ועשה מהן בגד למשכב שלשה.** כלומר אם יש באותו בגד שלשה על שלשה ראוי לעשות ממנו טלאי לכסת כשהוא קרוע ומטמא משום משכב: ואם יש באותו בגד טפח על טפח ראוי הוא ליטלות על גבי כר ומטמא משום מושב זב: **לאחיזה כל שהוא.** ואם אין לו לאותו בגד אלא כל שהוא מטמא משום אחיזה: **מאי לאחיזה שכן עומד לטולא.** שכן ראוי הוא אותו משהו בגד לאורגים שכשהוא מחליק את המטוה של אריגה בסובין או בשום [נ"א בכלום] דבר כדי לחזקו כורך משהו בגד על אצבעו ומחליק את הטווי ואותו סמרטוט שעל אצבעו משמר אצבעו שלא יחתכו [נ"א שאינו מחתכו] החוט, ואותו שכורך באצבעו נקרא טולא: **וראוי נמי לקוצצי תאנים.** אותן שמבקעין את התאנים ומולחין אותו כורכין משהו על אצבעם שלא יתלכלך בשומן התאנים:

הדרן עלך קדשי מזבח

הנהנה שוה פרוטה מן ההקדש אע"פ שלא פגם מעל. קס"ד דבין בדבר שיש בו פגם ובין בדבר שאין בו פגם קאמר ר"ע דכיון דנהנה שוה פרוטה מעל: **וחכ"א כל דבר שיש בו פגם כו'. כיצד.** דבר שאין בו פגם: כגון **נתנה קטלא.** ענק של זהב של הקדש בצוארה או טבעת בידה: **או שתת בכוס של זהב.** של הקדש כל הני אין בהן פגם בכך אלא כיון שנהנה מהן שוה פרוטה מעל. וכיצד משערינן בהו הנאה אומדים כמה רוצה אשה ליתן שישאלוה תכשיטין כמות הללו להוליכן לבית משתה להכבד בהן באותו שיעור משלמת להקדש כשנשתמשה בהן: **וכל דבר שיש בו פגם** כגון **לבש בחלוק** או **כסה בטלית** או **בקע בקרדום.** כיון דעומדים לפגם **לא מעל עד שיפגום** בהן שוה פרוטה: **ומודה ר"ע לחכמים בדבר שיש בו פגם מעל.** כלומר לכשיפגמו דלא אזלינן בתר הנאה אלא בתר פגם: **במאי קא מיפלגי.** פירכא היא דקא פריך הכי אי הכי דמודה ר"ע בדבר שיש בו פגם לרבנן אי הכי היינו רבנן אם כן במאי קא מיפלגי: **אמר רבא בלבושה מיצעאה.** דלא לבש ליה לא לגמרי מבחוץ דלבוש דבחוץ פגים לאלתר, ולא לגמרי מבפנים לגבי בשריה דההוא נמי פגים לאלתר דמתחכך לבשר, אלא בלבוש שלובש בין זה לזה שאינו פוגם עד זמן מרובה: **ומלמלי.** בגד של פשתן דק הרבה ביותר כדאמרינן במס' גיטין שנמתח ונמלל דהוי כי אמגוזא שכל כך הוא דק שכשכורכין אותו כולו ביחד אינו גדול יותר מאגוז, וכיון דדמיו יקרים הרבה אינו לובשו אלא פעם אחת או פעמים בשנה ומשמרו הרבה שלא יפגם ואינו פוגם עד לזמן מרובה. ובהא קמפלגי ר"ע סבר הואיל והוי דבר דלא פגים לאלתר אע"ג דפגים לאחר זמן כיון דאין בו פגם לאלתר הוי כדבר שאין בו פגם דמועלין בו כיון שנהנה שוה פרוטה ורבנן סברי הואיל ויש בו פגם מ"מ אין מועלין בו עד שיפגום. [לישנא אחרינא] ובהא קמפלגי ר"ע סבר אע"ג דלא פגים ליה לאלתר מ"מ כיון דעתיד הוא לפגם לאחר זמן על ידי לבישה דבר שיש בו פגם קרינא ביה וחשבינן כיון דלבשיה כמו לאלתר פגמיה ומעל ורבנן סברי כדקא' בפירוש במתניתין כל דבר שיש בו פגם לא מעל עד שיפגום בודאי: **נפש.** דכתיב במעילה **אחד היחיד כו': אין מעל אלא שינוי.** כגון דמשנהו מקדש לחול: **וכן הוא אומר כי תשטה אשתו ומעלה בו.** שכן משנה מבעלה לבועל: **וכן וימעלו וגו'**

עין משפט נר מצוה

א מיי' פט"ו מהל' מאכלות אסורות הלכה יד: **ב** מיי' פכ"ג מהל' כלים הלכה ד: **ג ד** מיי' שם הל' ג: **ה** מיי' פ"ו מהלכות מעילה הלכה א: **ו** מיי' שם הלכה ג:

תורה אור השלם

1. נֶפֶשׁ כִּי תִמְעֹל מַעַל וְחָטְאָה בִּשְׁגָגָה מִקָּדְשֵׁי יְיָ וְהֵבִיא אֶת אֲשָׁמוֹ לַייָ אַיִל תָּמִים מִן הַצֹּאן בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לְאָשָׁם: ויקרא ה טו
2. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ כִּי תִשְׂטֶה אִשְׁתּוֹ וּמָעֲלָה בוֹ מָעַל: במדבר ה יב
3. וַיִּמְעֲלוּ בֵּאלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם וַיִּזְנוּ אַחֲרֵי אֱלֹהֵי עַמֵּי הָאָרֶץ אֲשֶׁר הִשְׁמִיד אֱלֹהִים מִפְּנֵיהֶם: דברי הימים א ה כה

מוסף רש"י

הערלה וכלאי הכרם מצטרפין. אם נפלו שניהם לפחות ממאתים (ע"ז סח:). **כל שהוא.** בכל האיסורין (מכות יז. שבועות כא:) **למכות.** בהתראה (שבועות שם). **הבגד והשק.** הואיל וממשן קרוב להיות שוה, מצטרפין להשלים את הקל, שאם אין בשק ד' הבגד שהוא חמור משלימו, אבל השק אינו משלים הבגד החמור. שק מנולה של עזים עשוי והוא עב יותר מן הבגד ואינו מגיע לעוביו של עור (סוכה יז: וכעי"ז שבת עו.).

הדרן עלך קדשי מזבח

כשהיא חיה לא מעל עד שיפגום. עד שיחסר ממנו, דכיון דקדושת דמים היא לא מעל עד שיחסר מדמיה, כגון שתלש מן הצמר או שחרש בה והכחישה, דכיון דבעלת מום היא קיימא לדמיה וקי"ל כל העומד לדמים אין מועלין בו עד שיחסר מדמיו, אבל כל שאינו עומד לדמים, כגון כוס של זהב של הקדש, כיון שנהנה בו אע"פ שלא חיסרו מעל (לעיל ב: וכעי"ז טו.). **כשהיא מתה.** דלאו לדמי קיימא, דאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים, **כיון שנהנה.** בשוה פרוטה, **מעל.** אע"פ שלא חיסרו, והאי מעל מדרבנן הוא, דלאחר שמתה ד"ה אין בה מעילה מדאורייתא, אלא מאי מעל מדרבנן (לעיל ב: וכעי"ז טו.).

שיטה מקובצת

הערלה וכלאי הכרם מצטרפין. ע"ז סח ע"ב: **קיצע מכולן.** כלומר משהו חתך מכל אחד מהנך הבגד והשק והעור והמפץ ועשה מהן בגד למשכב שלשה, כלומר אם יש באותו בגד שלשה על שלשה ראוי לעשות ממנו טלאי לכסת קרוע ומטמא משום משכב. ואם יש באותו בגד טפח על טפח ראוי הוא ליטלות ע"ג חמור ומטמא משום מושב. הרא"ש ז"ל. וכתוב עליו בגליון, מה שאמרנו במתני' שמצטרפין לקל דוקא היא הפך מזה, שמכאן נראה שאם חתך מעט מכולם אפילו מן המפץ יכנס בחשבון ג' טפחים של בגד לטמא במשכב הזב. וי"ל דה"ק שקצע בכוונה כך מזה שהיה בגד שלם וכך מזה ותקנו, אז מחשבתו ומעשיו הכינוהו לזה. אבל אם נזדמן חתיכת מפץ ואין בו ששה טפחים אינה מטמא במשכב הזב והעור פחות מה' והשק פחות מד'. וכן פי' בפי' לא נודע למי שברייתא זו מדברת בדאקצע וחתך ותקנו כך, אם ראוי הוא לאותו דבר ושכל אחד היה בגד שלם אבל אם היה פחות מג' בבגד ופחות מד' בשק וחתך ועשה מהם ג' למשכב אינו מטמא ע"כ: [כשהיא מתה] **כיון שנהנה מעל.** דאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים באין עומד לפגם קאמר כיון שנהנה מעל דהוי דבר שאין בו פגם. תוס': רש"י ד"ה ומלמלא **מכל מקום לא מעל עד שיפגום.** גליון פ"א ובהא קמפלגי ר"ע סבר אע"ג דלא פגם ליה לאלתר כיון דעתיד לפגום לאחר זמן ע"י לבישה דבר שיש בו פגם קרינא ביה וחשבינן כיון דלבשיה כאילו לאלתר פגמה ומעל ורבנן סברי כדאמרינן במתניתין בפירוש כל דבר שיש בו פגם לא מעל עד שיפגום בודאי. הרא"ש ז"ל:

שינויי נוסחאות

א] והעור והמפץ מצטרפין, כצ"ל (ש"מ). וכ"כ במ"ה שבמשניות ל"ג 'כולן', **ב]** בס"א ל"ג 'שלשה' (מ"ה), **ג]** גי' הערוך (ערך טל) שכן עומד וטולא (הגהה בד' ונציה), **ד]** תנא ומודה (ש"מ), **ה]** שכשיש בין כולן שיעור אחד ראוין ליטמא מושב הלכך, כצ"ל (ש"מ). וגי' נ"ק שכשיש בין כולן או בין שניהם שיעור אחד ראוין, **ו]** משום מושב זב (ש"מ), **ז]** שכשהוא (ש"מ), **ח]** קס"ד דבין בדבר (ש"מ), וגי' נ"ק קס"ד דבדבר שאין דרכו לפגום קאמר, **ט]** כ"ה בדפו"כ, ובד' פפד"מ ת"פ הוציאו מתיבת 'שיש' עד 'ליפגס' והדפיסוהו כד"ה נפרד, **י]** שנהנה שוה פרוטה מעל (ש"מ), **יא]** שאין בו פגם כגון נתנה קטלא (ש"מ), **יב]** בס"א שישאילוה (מ"ה), **יג]** כלומר לשיפגמנו מעל (ש"מ), ובד' פפד"מ הגי' לא מעל אלא לכשיפגמנו, **יד]** ופשטא (צ"ק), **טו]** פוגם (ש"מ), **טז]** שמתחכך בבשר (ש"מ), **יז]** נ"ק. וכ"ה הגי' בגמ' בגיטין, **יח]** נ"ק, **יט]** כ"א וי"ל דההיא דע"ז לא היינו הך דהכא אלא הסיא דמסכת ערלה דתנן הערלה וכלאי כרם עולים באחד ומאתים ומצטרפין זה עם זה ר"ש אומר אין מצטרפין ור"ל דאין מצטרפין כיון שאין שניהם איסור אחד ומין אחד והתלמוד קיצר הלשון ולא פירש טעמו של ר"ש (ש"מ), **כ]** דבסיפא דמשנה אחרת דמייתי (צ"ק), **כא]** ומין אחד (ש"מ), **כב]** ולא הביא רק קלא (ש"מ), **כג]** ומאי ליצרוף (ש"מ), [illegible]

שיש בו פגם לא מעל עד שיפגום (ש"מ), **לג]** חסר כאן ד"ה ומודה ר"ע בדבר שיש בו פגם. שלא מעל עד שיפגם ור"ע לא אמר במתניתין אלא בדבר שאין בו פגם. והס"ד (ש"מ), **לד]** במאי קמפלגי. דרבנן אית להו נמי דדבר שאין בו פגם כיון שנהנה מעל בלא שום פגימה כדמפרש במתניתין. והס"ד. ומתחיל ד"ה בלבוש (ש"מ), **לה]** היות ובדבור זה רבו ההגהות על הכתב הצגנו את כל הד"ה כאן עם תקוניו. בלבוש מציעאה. פי' לאפוקי עליונים שהוא פוגם מיד [נ"א פגום ביותר מיד שנישוף] וכן התחתון שסמוך לבשר פוגס הרבה מחמת זיעת בשרו ואינו צריך עד שיפגם אבל אמצעי אינו פוגם עתה עד זמן מרובה אבל לזמן מרובה הוא פוגס [נ"א פוגם] ובהא פליגי דרבנן סברי כיון דלקמיה פוגס [נ"א פגום] דבר שיש בו פגם הוא ואין מועלין עד שיפגום ור"ע סבר כיון דהשתא לא פגיס דבר שאינו פוגס הוא ולכך קאמר דמועל בלא פגימה וקשיא על זה הפירוש דפי' לרבנן דמשום שיפגום [נ"א שהוא] לקמיה דבר שיש בו פגם קרינא ביה דלקמן משמע דדבר שאין בו פגם עתה ולקמיה יפגום דבר שאין בו פגם הוא לכ"ע דפריך עלה דההיא דשתה בכוס של זהב ודהבא לאו בר איפגום הוא בתמיה א"כ משמע דכוס של זהב מידי דמיפגם הוא ואפ"ה קרי ליה במתניתין דבר [illegible]

אבותיהם ויזנו אחרי א] הבעלים יכול פגם ולא נהנה או נהנה ולא פגם ובמחובר לקרקע ב] ובשליח שעשה שליחותו תלמוד לומר וחטאה א) נאמר 1 חטא בתרומה ונאמר חטא במעילה מה חטא האמור בתרומה פוגם ונהנה ומי שפגם נהנה ובדבר שפוגם בו נהנה ופגימתו והנאתו כאחד ⊙ א ובתלוש מן הקרקע ב] ובשליח ב שעשה שליחותו ג אף חטא האמור במעילה פוגם ונהנה ומי שפגם נהנה ובדבר שפוגם בו נהנה ופגימתו והנאתו כאחד ד ובתלוש מן הקרקע ב] ה ובשליח שעשה שליחותו ג] אין לי אלא אוכל ונהנה בדבר שאין בו פגם מנין ב) ו אכילתו ואכילת חברו הנייתו והניית חברו הנאתו ואכילת חברו אכילתו והניית חברו שמצטרפין זע״ז אפילו ז לזמן מרובה מנין ת״ל 2 תמעול מעל מ״מ אי מה חטא האמור בתרומה ח לא צירף שתי אכילות כאחד אף חטא האמור במעילה לא צירף שתי אכילות כאחד מנין אכל היום ואכל למחר ואפי׳ לזמן מרובה ת״ל תמעול מעל מ״מ אי מה חטא האמור בתרומה פגימתו והנאתו כאחד ד] מנין לאכילתו ואכילת חברו ג) ואפי׳ מכאן ועד שלש שנים מנין ת״ל תמעול מעל מכל מקום אי מה חטא האמור בתרומה

יכול פגם ולא נהנה. כלומר יכול יהא מועל היכא דפגם ולא נהנה כגון שקרע בגד של הקדש דומיא דוימעלו לעבודת כוכבים דאיכא שינוי וליכא הנאה: או יהא מועל כשנהנה ולא פגם כי היכי דאשכחן בסוטה דנהנה ולא פגם שהרי פגומה ועומדת שבעולה היא ומעילה היא: **או בדבר שמחובר לקרקע.** כגון באילן של הקדש: **ובשליח** (א) **שעשה שליחותו.** של בעה״ב יכול שימעול השליח כמו שאילו עשה מדעת עצמו: **ת״ל וחטאה ונאמר חטא בתרומה.** ולא תשאו עליו חטא מה חטא האמור בתרומה פוגם ונהנה ומי שפגם נהנה דהוא עצמו שפגם התרומה הוא עצמו נהנה ממנה: **ובדבר שפוגם בו נהנה.** ולא בדבר אחר: **ופגימתו והנאתו כאחד.** בשעה אחת כדאמרינן ד) הנאתו וביעורו שוה: **ובתלוש מן הקרקע.** דתרומה אינה נוהגת אלא בתלוש דכתיב (דברים יח) ראשית דגנך היינו דאידגן: **ובשליח שעשה שליחותו.** דכי תרם מדעתו של בעה״ב הוא דהויא תרומה: **אף חטא האמור במעילה פוגם ונהנה.** ה] מעל לאפוקי פגם ולא נהנה כגון שקרע שיראין של הקדש או לבש חלוק שנהנה ולא פגם (ב) ואידך דקתני במתני׳ דנהנה כחצי שיעור דלא מעל: ו] ז] **ופגימה והנאה כאחת.** למעוטי פוגם האידנא ח] פרוטה ונהנה למחר פרוטה: ט] **שליח שעשה שליחותו.** של בעה״ב דבעה״ב מעל פרט לשליח שלא עשה שליחותו אלא מדעת עצמו שלא מעל בעה״ב: **אין לי אלא אוכל ונהנה.** כדאמרן דכיון דיליף מתרומה י] לא אשכחן אלא אוכל דכתיב (ויקרא כב) ואיש כי יאכל קדש בשגגה וגו׳: **אכילתו ואכילת חבירו.** כגון שלקח שוה פרוטה מן ההקדש ואכל הוא חציה והאכיל חציה לחבירו או נהנה הוא כחצי שיעור ונתן לחברו החצי האחר ונהנה יא] הוא והנאתו ואכילת חברו כגון שסך משמן של הקדש בחצי פרוטה ונתן לחברו החצי האחר ואכלו (ג) וכן למפרע. והכא לא איירי בשום פוגם אלא באוכל: **ואפילו לזמן מרובה.** כגון שאכל זה חצי שיעור בשחרית וחבירו לערב (ד) מנין שמצטרפין ויהא יב] הנהנה חייב ת״ל תמעול מעל ריבה: **אי מה חטא האמור בתרומה לא צירף שתי אכילות כאחת.** אלא אכילה יג] [אחת] בעי בכזית כדכתיב ואיש כי יאכל קדש וגו׳ יד] דבתרומה קא מיירי אף במעילה לא צירף שתי אכילות כאחת ואנן קי״ל דצירף בה שתי אכילות כאחת ומנין אתה אומר שאם אכל היום חצי שיעור ואכל למחר חצי שיעור דהיינו שתי אכילות ואפילו לזמן מרובה שהוא חייב: הא מילתא איכא בין זמן מרובה דהכא לזמן מרובה דלעיל דהאי דהכא משמע בין לאחר שנים או שלשה ימים דקתני ביה אכל היום ואכל למחר וההוא דלעיל לא משמע אלא ביום אחד דלא תנא אכל היום ואכל למחר: **ואפילו.** לא השלים שיעור אכילתו: **מכאן ועד שלש שנים מנין.** שהוא חייב:

טו] עצמו אימא דאין בזה מעילה קמ״ל מעילה דגבי עבודת כוכבים דהוי שינוי רשות בלא הנאה שמשנה עצמו מרשות הקב״ה ומעבודתו לרשות עבודת כוכבים טז] דאינו נהנה בזה אף אני אביא במעילה כשמשנה מרשות הקדש לרשות הדיוט כגון מוכר ונותן ומשאיל חפצים של הקדש להדיוט שמעל אע״פ שאינו נהנה וא״ת ולייתי מעילה דגבי עבודת כוכבים ולשתוק מסוטה וי״ל דאיצטריך יז] מסוטה לאשמועינן דאפילו בלא שינוי רשות כגון גזבר של הקדש אפ״ה אם נהנה מעל ואפי׳ בלא פגם כגון קטלא וטבעת דמתני׳ והא לא מצינו למילף מעבודת כוכבים דעבודת כוכבים איכא שינוי מרשות לרשות שמניח עבודתו של הקב״ה ועובד עבודת כוכבים להכי איצטריך מסוטה וא״ת ומסוטה היכי יליף הנאה בלא שינוי רשות והלא בסוטה איכא שינוי יח] מרשות הבעל לרשות הבועל וי״ל דבסוטה ודאי ליכא שינוי רשות שהרי היא אינה מניחה את בעלה במה שמזנה תחתיו אבל מעבודת כוכבים מייתי שמניח עבודת יט] הקדש והולך ועובד עבודת כוכבים וא״ת כיון דמעילה דסוטה אינה קרויה שינוי רשות א״כ מאי קאמר בברייתא אין מעילה אלא שינוי וכן הוא אומר איש איש כי תשטה אשתו ומעלה וגו׳ וי״ל דעיקר סמך אמעילה דעבודת כוכבים דמייתי לבסוף ומ״מ אגב אורחיה מייתי מעילה דסוטה לאשמועינן דאיכא מעילה בהקדש בנהנה בלא שינוי ובלא פגימה דומיא דסוטה כדמסיק לקמן א״נ נהי דשינוי רשות ליכא בסוטה כדפרישית שאינה יוצאה מרשות הבעל בכך מ״מ איכא שינוי קצת כ] והכי קאמר בברייתא אין מעילה אלא שינוי פי׳ כא] דשני פנים האחד שינוי דהנאה כב] כמו נהנה מן ההקדש אפילו בלא שינוי רשות כגון גזבר ובלא פגימה דמ״מ הוי שינוי כיון שהקדש כל הנאותיו אסורות להדיוט וכן מצינו מעילה כיוצא כג] בה גבי סוטה דכתיב כי תשטה אשתו וגו׳ וכדפרישית ועוד יש שינוי אחר בלא שום הנאה כגון שינוי כד] מרשות לרשות שמוציא מרשות הקדש ומכניס לרשות הדיוט כגון מכירה כה] ונתינה והשאלה ומיד שנשתנה לרשות הדיוט דהיינו שעשה בה ההדיוט מעשה שחשוב כו] זכיה וקנין מהדיוט להדיוט אע״פ שלא נהנה כז] ועל שינוי זה מייתי מוימעלו לעבודת כוכבים כח] דסגי כמו שינוי מרשות לרשות כט] כדפי׳ בלא הנאה כך דקדק מש״ח: ל] **יכול** לא] **נהנה ולא פגם [או] פוגם ולא נהנה וכו׳.** פי׳ נהנה ולא לב] פוגם ילפינן מעילה מסוטה שאינה פוגמה בבעילה של זנות שהיא עושה לג] את בעלה ודומיא דהכי נימא גבי הקדש וא״ת מאי לד] [יכול] דקאמר וגם מאי מייתי מתרומה לפטור נהנה לה] בלא פגם דילפינן מעילה מסוטה והא מתני׳ היא דנתנה קטלא לו] טבעת דנהנה בלא פגם חייב וי״ל דמתניתין לז] בדבר שאין בו פגם שדרך תשמישו והנאתו בלא פגם והכא לח] בדבר שיש בו פגם קאי וה״ק יכול נהנה בלא פגם חייב בכל דבר אף בדבר שיש בו פגם ומייתי נמי מתרומה שדרך לט] הנאה ע״י פגימה דהיינו אכילה לפטור מ] (כמה) דהקדש נהנה בלא פגם (והכא אדבר שיש בו פגם קאי וה״ק יכול נהנה בלא פגם חייב בכל דבר אף בדבר שיש בו פגם ומייתי) בדבר שתשמישו דרך פגם כגון קרדום וחלוק וא״ת כיון דבדבר שיש בו פגם מא] מיירי א״כ היכי תיסק אדעתא לחיוביה ממעילה דסוטה והלא סוטה לא דמיא אלא לדבר שאין בו פגם כדפרישית וי״ל דמ״מ אי לאו מיעוטא דילפינן מג״ש דתרומה הוה ילפינן מסוטה כל נהנה בלא פגם אפילו בדבר שיש בו פגם אע״ג דלא דמי לסוטה משום דסברא הוא לומר כיון דאהנאה קפיד קרא לחייבינהו א״כ לא שנא אין בו פגם ולא שנא יש בו פגם להכי אצטריך תרומה לחלק מב] וכה״ג צריך לומר גבי פגם ולא נהנה יכול וכו׳ פגם ולא נהנה פירוש פגם ולא נהנה תיסק אדעתי׳ למילף מעבודת כוכבים שפוגם ומחלל שהולך מאלהים חיים והולך אחרי ההבל ואינו נהנה כלל בזה שעובד עבודת כוכבים אף אני אביא במעילה לחייב פוגם בלא נהנה כגון מזיק הקדש ומאבד כגון שנוטל חפצים של הקדש ומשליכו לאור או במים או משברו וע״כ פגם דקאמר היינו כדפי׳ דליכא לפרושי כגון שמוציא מרשות הקדש ומכניסו לרשות הדיוט ע״י מכירה מג] ומתנה או שאלה וקרי ליה פגימה לפי שההקדש נפסד וחסר בזה ל״ל הכי דא״כ מד] כי מייתי מתרומה לפטור הא ודאי כיון דאיכא שינוי רשות הוצאה מרשות הקדש והכנסה לרשות הדיוט הרי הוא מועל דהיא גופה ילפי׳ ממעילה דעבודת כוכבים וגם תנן נמי נתנה לחברו הוא מעל אלא ודאי מיירי במזיק בלא שינוי רשות כדפרישית וא״ת והיא גופה היכי בעי למילף מעבודת כוכבים והלא בפגם עבודת כוכבים איכא נמי שינוי רשות כדפ״ל וי״ל דמכל מקום סלקא דעתך אמינא דעיקר קפידא דקרא לאו משום שינוי רשות אלא מה] אפגמא ופסידא דהקדש קפיד רחמנא ואם כן אפילו בלא שינוי רשות נמי סלקא דעתך אמינא לחיובי להכי אצטריך תרומה לחלק כך דקדק מש״ח: מו] **מה תרומה פוגם ונהנה.** דהכתיב כי יאכל ואי אפשר לאכילה בלא פגימה שמפסיד התרומה מן הכהן מז] וגם פוגם בלא נהנה פטור בתרומה מח] לאפוקי נהנה בלא פגם בדבר שיש בו פגם: ונהנה. ולאפוקי פגם בלא נהנה היכא דליכא שינוי רשות כגון מזיק מט] ואין להקשות לכתוב תרומה ולשתוק מאידך דהש״ס מצריך לקמן בסמוך: נ] **אכילתו ואכילת חבירו.** מיירי שהאכיל את חבירו שנתן לתוך פיו של חבירו דליכא לפרושי אכילת חבירו ע״י שליחות שלוה נא] חבירו לאכול מן ההקדש הא ליתא נב] אע״ג דיש שליחות לדבר עבירה גבי מעילה כדילפינן חטא חטא מתרומה הני מילי במעילה הבאה ע״י הוצאה אבל במעילה הבאה ע״י אכילה והנאה לא כדאמרינן פרק האיש מקדש (קדושין דף מג.) לא מצינו בכל התורה כולה זה נהנה וזה מתחייב גבי האומר לשלוחו צא ואכול את החלב וכדפי׳ שם בתוספתא כך נראה למשי״ח א״נ שמא י״ל גם ע״י שליחות וכגון שלוה את חבירו ליטול ולאכול ומדאגביה קנייה ומעל קודם האכילה נג] כדפירש שם בתוספתא כך נראה למשי״ח:

עין משפט נר מצוה

א מיי׳ פ״ה מהלכות תרומות הלכה ט: ב מיי׳ שם פ״ד הלכה א: ג מיי׳ פ״ו מהלכות מעילה הלכה א: ד מיי׳ שם פ״ה הלכה ה: ה מיי׳ שם פ״ו הלכה א: ו מיי׳ שם פ״ה הלכה ג: ז מיי׳ שם הלכה ד ופ״ו הלכה א: ח מיי׳ פ״י מהלכות תרומות הלכה ג:

תורה אור השלם

1. וְשָׁמְרוּ אֶת מִשְׁמַרְתִּי וְלֹא יִשְׂאוּ עָלָיו חֵטְא וּמֵתוּ בוֹ כִּי יְחַלְּלֻהוּ אֲנִי יְיָ מְקַדְּשָׁם: ויקרא כב ט

2. נֶפֶשׁ כִּי תִמְעֹל מַעַל וְחָטְאָה בִּשְׁגָגָה מִקָּדְשֵׁי יְיָ וְהֵבִיא אֶת אֲשָׁמוֹ לַייָ אַיִל תָּמִים מִן הַצֹּאן בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לְאָשָׁם: ויקרא ה טו

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה או בדבר שמחובר וכו׳ ובשליח שלא עשה: (ב) ד״ה אף חטא וכו׳ ואידך נ״ב ר״ל אידך בבא דקתני אתי למעוטי נהנה כחצי שיעור וק״ל: (ג) ד״ה אכילתו וכו׳ וכן למפרע נ״ב ר״ל להיפוך: (ד) ד״ה ואפילו לזמן מרובה וכו׳ וחבירו לערב באותו יום מנין נ״ב ועיין בסמוך:

גליון הש״ס

גמ׳ ובתלוש מן הקרקע. עיין זבחים דף מה ע״א תוספות ד״ה דומיא:

שיטה מקובצת

ובמחובר לקרקע. כגון שישב על שדה הקדש דומיא דסוטה דמיירי במחובר ׳כמער איש ולויות׳ (מלכים-א ז, לו). ואם תאמר ונמעטיה מע״ז דאינה במחובר כדקיי״ל אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם (ע״ז מה.) וי״ל דנהי דע״ז לא מיקרי איסורא שייך בה דהר מותר ועובדו בסייף. תוס׳ כת״י: **ובשליח שעשה שליחותו.** כלומר שעשה שליחותו כלומר שעשה לדעת עצמו מעל השליח פרט לשליח שעשה שליחותו לדעתו של בעל הבת שמעל בעל הבית ולא שליח. הרא״ש ז״ל: **ונהנה.** כך גריס רש״י אין לי אלא אוכל ונהנה אכילתו כו׳. ברוב ס״י ל״ג אלא הכי אין לי אלא אוכל ונהנה מנין אכילתו וכו׳. והרא״ש גריס אין לי אלא אוכל ונהנה בדבר שאין בו פגם מנין וכו׳ וז״ל: **אין לי אלא אוכל.** דכיון דמתרומה יליף בתרומה לא אשכחן אלא אוכל דכתיב ואיש כי יאכל קדש: **נהנה מנין.** דאיתיה במעילה בדבר שאין בו פגם: **אכילתו ואכילת חבירו.** דאם אכל הוא חצי שיעור וחבירו חצי שיעור או נהנה הוא [חצי] שיעור ונהנה חבירו בלא פגם חצי שיעור. **או הנאתו ואכילת חבירו.** הוא סך חצי שיעור וחבירו אכל חצי שיעור או למפרע והכא לא איירי בשאר פגם אלא באוכל. עכ״ל הרא״ש ז״ל: **מנין אכל היום ואכל למחר ואפילו לזמן מרובה ת״ל תמעול מעל.** והא דאמרי׳ לעיל הנייתו והניית חבירו מצטרפים זה עם זה ואפילו לזמן מרובה א״כ למה לי תו זימנא אחרינא הא לא קשיא דלעיל לזמן מרובה היינו אכילתו בשחרית ואכילת חבירו בערב והכל ביום אחד והכא קאמר למחר. מהר״פ [נ״א: תוס׳ כת״י]:

מסורת הש״ס

א) [פסחים לג. סנהדרין פד. קדושין מב: זבחים מה. תמורה ג.], ב) [לקמן כ.], ג) כריתות יח:, ד) [סוכה מ.].

רבינו גרשום

ויזנו אחרי הבעלים. ששינו עצמן מרשות המקום לרשות הבעל: **יכול פגם ולא נהנה.** כגון שקרע לבוש של קודש ולא נהנה ממנו או ששפך משקה קדש ולא נהנה: **או נהנה.** בדבר שיש בו פגם אבל לא פגמו כלום: **או בדבר שמחובר לקרקע.** כגון נהנה באילן של הקדש: **ובשליח שעשה שליחותו.** של בעה״ב, יכול שימעול השליח: **ת״ל וחטאה ונאמר חטא בתרומה.** ולא תשאו עליו חטא וגו׳: **מה חטא דתרומה פוגם ונהנה.** שאוכל התרומה היינו פוגם ונהנה: **ומי שפגם נהנה.** הוא עצמו שפוגם התרומה הוא עצמו נהנה ממנה: **ובדבר שפוגם בו נהנה.** ולא בדבר אחר: **ופגימתו והנאתו כאחד.** [ולא לאחר] שעה אחת: **ובתלוש מן הקרקע.** דתרומה לא נהנה אלא בתלוש דכתיב ראשית דגנך: **ובשליח שעשה שליחותו.** דתרם מדעתו של בעה״ב דהויא תרומתו תרומה: **אף חטא האמור במעילה פוגם ונהנה.** מעל, לאפוקי קרע שיראין פגם ולא נהנה. או לבוש נהנה ולא פגם: **ומי שפגם נהנה.** לאפוקי היכא דחד קרע ופגם חצי שיעור פרוטה ואידך לבש ונהנה בחצי שיעור דלא מעלו: **ובדבר שפוגם בו נהנה.** למעוטי אי פגם חצי שיעור [בדבר זה] ונהנה חצי שיעור [בדבר אחר]: **ופגימתו והנאתו באחת.** למעוטי אי פוגם האידנא חצי שיעור ונהנה למחר חצי שיעור: **ובשליח שעשה שליחותו.** כלומר שעשה לדעת עצמו מעל [השליח] פרט לשליח שעשה שליחותו לדעתו של בעל הבית שמעל בעל הבית ולא שליח: **אין לי אלא אוכל.** דכיון דיליף מתרומה בתרומה לא אשכחן אלא אוכל דכתי׳ ואיש כי יאכל קדש וגו׳: **נהנה מנין.** דאיתיה במעילה בדבר שאין בו פגם: **אכילתו ואכילת חבירו.** אם אכל הוא חצי שיעור וחבירו חצי שיעור או נהנה הוא חצי שיעור ונהנה חברו בלא פגם חצי שיעור: **או הנאתו ואכילת חבירו.** כגון הוא סך חצי שיעור וחבירו אכל חצי שיעור או למפרע. והכא לא מיירי בשאר פוגם אלא באוכל: **ואפילו לזמן מרובה.** כגון אכל זה חצי שיעור שחרית וחבירו לערב: **מנין.** שמצטרפין: **תלמוד לומר כי תמעול מעל.** ריבה: **אי מה [חטא] האמור בתרומה לא צירף שתי אכילות כאחד.** אלא אכילה שלימה (בעי) בכזית בעי בתרומה דכתיב ואיש כי יאכל קדש בשגגה ובתרומה קא מיירי **אף במעילה לא צירף שתי אכילות: מנין אכל היום.** חצי אכילה חצי שיעור: **ואכל למחר.** חצי שיעור: **ואפי׳ לזמן מרובה** [הא מילתא איכא בין זמן מרובה דהכא] ובין ההוא דלעיל דהאי [דהכא] משמע בין לשני ימים או לאחר ג׳ ימים וההוא דלעיל לא משמע אלא עד לערב משום [הכי] לא תנא לעיל אכל היום א) ואכל למחר:

א) נראה מזה דלא גרס ואפילו מכאן עד שלש שנים כמו שהוא לפנינו וכן בתו״כ ליתא.

שינויי נוסחאות

א] אחרי אלהי נכר הארץ (מ״ה), **ב]** ס״א פרט לשליח (ש״מ), **ג]** גי׳ רש״י אין לי אוכל ונהנה אכילתו וכו׳. (ש״מ), וגי׳ מ״ה [וכן הביא הש״מ בשם ס״י]. אין לי אוכל ונהנה מנין אכילתו, **ד]** כאחד אף חטא האמור במעילה (ש״מ), **ה]** פגם ומי שפוגם נהנה לאפוקי היכא דחד קרע ופגם חצי שיעור ואידך לבש דנהנה כחצי שיעור [גי׳ מ״ה ופגם כחצי שיעור] דלא מעלו. והס״ד (ש״מ), **ו]** כאן חסר ד״ה ובדבר שפוגם בו נהנה. לאפוקי אי פגם חצי שיעור ונהנה חצי שיעור. והס״ד (ש״מ), **ז]** ופגימתו והנאתו כאחת (ש״מ), **ח]** בס״א האידנא חצי פרוטה ונהנה למחר חצי פרוטה (ש״מ ומ״ה), **ט]** ובשליח (ש״מ), **י]** דליף מתרומה בתרומה (ש״מ), **יא]** ונהנה או הנאתו (ש״מ), **יב]** ויהא חייב. כצ״ל (רש״ש), **יג]** אלא אכילה שלימה בעי בכזית כדכתיב (ש״מ). והמסוגר ע״פ צ״ק, **יד]** ובתרומה קא מיירי (ש״מ), **טו]** עבודת כוכבים ואינו נהנה אף אני אביא כזה במעילה במשנה מרשות הקדש שהוא רשות הקב״ה לרשות **יז]** לאיצטריך למילף מסוטה (ש״מ), **יח]** שינוי רשות שמשנה עצמה מרשות הבעל (ש״מ וצ״ק), **יט]** עבודת הקב״ה (ש״מ), **כ]** שינוי קצת מן העבירה לפי שע״י אישות הבעל היתה נאסרת לכל אדם ועתה היא מזנה א״כ הוי שינוי והכי קאמר, **כא]** פי׳ בשני פנים (ש״מ) **כב]** שינוי דהנאה כגון נהנה (צ״ק), **כג]** כיוצא בזה (ש״מ), **כד]** כגון שינוי שמוציא מרשות (ש״מ), **כה]** מכירה או נתינה או שאילה (ש״מ), **כו]** שחשוב כמו זכיה (ש״מ), **כז]** שלא נהנה מעל (ש״מ), **כח]** כוכבים דהוי שינוי נמי שינוי (ש״מ צ״ק), ובנ״א בש״מ דהוא סגי כמו שינוי, **כט]** מרשות לרשות בלא שום הנאה כדפי׳ כך (ש״מ), **ל]** כך מצאתי בתוס׳ כ״י [בנ״א נוסף: והוא חסר מן התוס׳], יכול פגם ולא נהנה. פי׳ יהא חייב דומיא דמעל דלאשכחנא גבי ע״ז שהעובד ע״ז הוא נפגם ואינו נהנה כמה שמניח עבודת הבורא ישתבח שמו: נהנה ולא פגם. כמו מעילה דסוטה שהבועל נהנה ולא פגם האשה שהרי בעולת בעל דבבתולה אי אפשר דהא בעינן שקדמה שכיבת בעל לבועל כך ואי אפשר שבא עליה כשהיא בתולה א״כ קדמה שכיבת בעל לבועל כן פ״ה ול״נ פי׳ זה לומר דמעילה דסוטה קאי אבועל שהוא נהנה אדרבה משמע דקאי אסוטה וי״ל דאה״נ דקאי אסוטה שהסוטה נהנית ולא פגמה בעלה כי בכל מעשיה אין הבעל נפסד לפי שאינה מניחתו מכל וכל במה שמזנה תחתיו וכן גבי פוגם ולא נהנה דילפינן מע״ז פגם קאי אשוגג של הקב״ה במה שמניח עבודתו והולך אחרי ההבל ולא נהנה אותו רשע כלל במה שמניח הבורא י״ש, ע״כ. (ש״מ), **לא]** יכול פגם ולא נהנה או נהנה ולא פגם וכו׳. (ש״מ), **לב]** פירוש נהנה ולא פגם ס״ד ילפי׳ (צ״ק), **לג]** שהיא עושה תחת בעלה (צ״ק), **לד]** ס״מ, **לה]** לפטור נהנה ולא פגם והא מתני׳ כצ״ל, (ש״מ), וגי׳ צ״ק בלא פגם ולא ילפינן, **לו]** קטלא וטבעת (ש״מ), **לז]** דמתניתין מיירי (ש״מ), **לח]** והכא אדבר (ע״ין), **לט]** שדרך הנאתה (ש״מ), **מ]** לפטור בהקדש נהנה ולא פגם בדבר שתשמישו כצ״ל, והשאר נמחק (ש״מ), וגי׳ צ״ק. נמי בההקדש נהנה בלא פגם ומיירי בדבר שיש בו פגם דרך פגם כגון, **מא]** פגם איירינן א״כ היכי תיסק אדעתין לחיוביה ממעילה מסוטה (ש״מ), **מב]** לחלק וגבי פגם ולא נהנה שפירשנו דהינו פוגם ההקדש צריך לומר דהינו פוגם ההקדש שמזיק בידים ומשליכו לאיבוד כגון שנוטל הגזבר חפצים של הקדש ומשליכו לאור או במים או משברו ובכה״ג הוי פגם ולא נהנה דילפינן מעבודת [illegible]

עד שיצא מן הקדש לחול א] מן הקדש לקדש כגון לקח קיני זבים וקיני זבות וקיני יולדות ושקל שקלו והביא חטאתו ואשמו ב] מן ההקדש כיון שהוציא מעל דברי ר' שמעון רבי יהודה אומר [א] עד שיזרוק הדם מנין ת"ל [1] תמעול מעל מכל מקום: אמר מר נפש [ב] אחד היחיד ואחד הנשיא ואחד המשוח במשמע שיכול מאי פשיטא נפש כתיב מהו דתימא אמר רחמנא [2] ואשר יתן ממנו על זר והאי לאו זר הוא דהא אימשח בגוויה [ג] קמ"ל ג] ואקשה רחמנא לסוטה ולעבודת כוכבים ולתרומה לסוטה דאף על גב דלא פגם גבי הקדש נמי נתנה טבעת בידה מעלה כי אקשה רחמנא לעבודת כוכבים דעד דאית בה שינוי גבי הקדש נמי עד דביקע בקרדום ד] ויפגם ופגום אקשה רחמנא לתרומה מה תרומה [3] כי יאכל א) [ד] פרט למזיק גבי הקדש נמי כל דבר אכילה [ה] כי מזיק ליה פטור: כיצד נתנה קטלא כו': אמר ליה רב כהנא לרב זביד ודהבא לאו בר איפגומי הוא והא דהבא דכלתיה דנון להיכא אזל אמר ליה דלמא ה] דהבא [ו] דרמיין כלתיך הוא ועוד נהי דלא איכא נהנה ופגם לאלתר לעולם מי לא איכא פגימה: הנהנה מן החטאת וכו': מכדי אי בבהמה תמימה היינו כוס של זהב א"ר פפא בבעלת מום עסקינן:

עד שילא מן ההקדש לחול. לפי שכשאוכל את התרומה הוא מוציאה לחולין. מנין המוציא מקדש לקדש כגון שלקח ממעות הקדש וקנה מהן קיני זבין וקיני יולדות או ששקל מהן שקלו שהוא חייב לשקול ו] לתרומת הלשכה או שהביא חטאתו ואשמו מן הקדש דהיינו מקדש לקדש: **וכיון שהביא לעזרה מעל דברי ר"ש.** דקסבר דמאן דמיחייב חטאת או אשם לעולם הוא חייב באחריותו ° עד שיביאנו לעזרה וכיון שהביאו נפטר מאחריותו אף האי נמי דמוציא מקדש לקדש כיון שהביאו לעזרה ז] יצא ידי חובתו ידי אחריות מעל: **ורבי יהודה.** סבר לעולם הוא חייב באחריותו עד שיזרוק הדם. אף הכא נמי כיון שנזרק הדם ויצא ידי ח] אחריות חובתו מעל דכיון דיצא בו ידי חובתו כמו שהוציאו לחולין דמי. ומנין דמעל לר"ש כדאית ליה ולר' יהודה כדאית ליה: **ת"ל תמעול מעל.** ריבה: **שיכול מאי.** כלומר מה הוה ס"ד למעט נשיא או משוח ממעילה פשיטא דכולן חייבין דנפש כתיב ונפש משמע בין יחיד בין נשיא ומשוח: **מהו דתימא אמר רחמנא.** גבי שמן המשחה ואשר יתן ממנו על זר והאי משוח לאו זר הוא דהא אימשח בגוויה סד"א דלא הוי בכלל מעילה קמ"ל ט] דנפש דמשיח נמי הוי בכלל מעילה: **אקשיה רחמנא.** כלומר אמרינן לעיל דאקשיה רחמנא למעילה לסוטה ולעבודת כוכבים י] כדאמרינן לעיל[ב] והיכי יא] דמי אקשיה לסוטה דכי היכי דסוטה אע"ג דלא פגמה מעל דסוטה פגומה ועומדת היא דאינה נוהגת אלא בבעולה כדכתיב[ג] מבלעדי אישך ואמרינן (סוטה דף כד:) שקדמה בעילת הבעל לבועל והיינו בעולה ואפ"ה כתיב[ד] ומעלה בו מעל: **גבי הקדש נמי אם נתנה טבעת בידה.** אע"ג דלא פגמתו מעלה: **אקשיה רחמנא לעבודת כוכבים דעד דאית ביה שינוי.** שמשנה עצמו משכינה לעבודת כוכבים גבי הקדש נמי עד דביקע בקרדום עצי חולין דשינה ממלאכת קדש למלאכת חול לא מעל עד דביקע דפגמה: **אקשיה רחמנא לתרומה.** כדאמרינן לעיל[ה] יליף חטא חטא מתרומה להכי מה תרומה פרט למזיק שאם שפך אוכלין יב] או משקין של תרומה ולא נהנה מהן שאינו חייב אף גבי הקדש נמי כל מידי דבר אכילה כי מזיק ליה ששפכו ולא נהנה ממנו פטור ממעילה. ואמר לן רבי דהוא הדין נמי אף במידי דלאו בר אכילה הוא כי מזיק ליה פטור דאין חיוב מעילה עד שיהנה אלא משום דכתיב בתרומה כי יאכל דבתרומה ליכא אלא חיוב אכילה אמר נמי גבי הקדש כל דבר אכילה: **ודהבא לאו בר איפגומי הוא.** דקתני מתני' [יח.] כיון שנהנה מעל ולא קתני ביה עד שיפגום אלמא דלאו בר יג] פגימה הוא. וא"כ דלא מיפגם: **דהבא דכלתיה דנון להיכא אזל.** נון אדם עשיר היה ונתן זהב הרבה ותכשיטין לכלתו וכשנתן לה יד] שקלו ולאחר זמן שקלו ונמצא חסר ממשקלו אלמא זהב נמי עשוי ליפגם: **אמר ליה.** רב זביד מהא ליכא למשמע מינה דדלמא טו] ודאי דחסר להיכא דרמיין כלתיך כלומר לפי שלא היו משמרות אותו זהב אלא טז] משליכות אותו בכל מקום שמולאות אותו כדרך שעושות כלותיך שאינן משמרות תכשיטיהן כראוי יז] בשביל כך חסר אבל זהב המשתמר יפה אינו נחסר: **ועוד.** אם ת"ל דמתחסר הוא אפ"ה כיון שנהנה מעל דנהי דלא איכא נהנה ופגם לאלתר שאינו פוגם מיד בשעה שנהנה ממנו לעולם מי לית ביה פגימה דמי קאמינא דלית ביה פגימה לעולם לאלתר קאמינא דלית ביה פגימה אבל לאחר זמן הולך ומתחסר וכיון דלאלתר לית ביה פגימה הלכך כיון שנהנה מעל: **מכדי.** יח] בחטאת בהמה תמימה מיירי מתניתין היינו כוס של זהב דכי היכי דכוס של זהב לא קאי לאיפגומי ומשום הכי לא אזיל ביה בתר פגימה אלא כיון שנהנה בו בפרוטה מעל אף חטאת תמימה דקיימא להקרבה יט] לאו בת פדייה היא כיון שנהנה ממנה למעול בה ואמאי קאמרו עד שיפגום מאי פגם מצי למעבד בה דאפילו רכיב עלה עד דאכחשה האי לא הוי כ] שם פגם דלא פגמה למזבח דבהמה בין שמינה בין כחושה חזיא לכפרה ואין בה תורת פגימה: **אמר רב פפא.** מתניתין בחטאת בעלת מום עסקינן דקיימא לפדייה וכיון דפגמה שהכחישה כא] ופיחת מדמיה ודבר שיש בו פגם הוא הלכך לא מעל עד שיפגום בשוה פרוטה. וסיפא דקתני כשהיא מתה כיון שנהנה בשוה פרוטה מעל מיירי בין בתמימה בין בבעלת מום דכיון דמתה לאו בת פדיון היא דאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים (פסחים דף כט.) הלכך לא תני בה עד שיפגום:

אקשיה רחמנא לתרומה דכתיב כי יאכל פרט למזיק. פירוש כב] פוגם דלא נהנה דאי לא [היקשא] דתרומה הוה מחייבינן כדקאמר בתחלת הברייתא כג] דקאמר יכול פגם ולא נהנה וכו' משום דילפינן ליה מעבודת כוכבים כדפירשנו לעיל אין להקשות מאי שנא דהקישא דסוטה נקטיה לחיובא והיקש דתרומה כד] לפטור דהא כדאית' והא כדאיתא הקישא דסוטה אתיא לחייב נהנה בלא פגם בדבר שאין בו פגם כה] לולי הקישא דסוטה הוה פטרינן כל נהנה כו] ואילמלא הקישא דתרומה הוה מתחייב פגם בלא נהנה מעבודת כוכבים כדפ"ל וא"ת מדוע לא הזכיר גם פטור דנהנה בלא פגם גבי תרומה דהא נמי מתרומה כז] כדאיתא לעיל יכול נהנה ולא פגם כדפ"ל וי"ל משום דלא כח] פסקינן ליה דהא איכא נהנה בלא פגם דחייב כגון בדבר שאין בו פגם דילפינן ליה מסוטה אלא אי קשיא הא קשיא גבי עבודת כוכבים דנקט הקישא לפטור עד כט] דנקט לפטור היה לו להזכיר לענין חיוב דהא מעבודת כוכבי' נפקא לן חיוב מעילה בהוצאה מרשות הקדש לרשות הדיוט כגון מכירה ומתנה ושאלה גם בלא הנאה דהא לא שמעינן ל] לא מסוטה ולא מתרומה דבתרויהון איכא הנאה וי"ל דהכי נמי קאמר אקשיה לעבודת כוכבים ועד דאיכא שינוי כלומר מעבודת כוכבים לא] דבשינוי רשות מחייב בלא שום הנאה ואגב אורחא אשמועינן דאינו קרוי שינוי בהוצאה מרשות הקדש לחול עד שיכנס לרשות הדיוט ויזכה בו ההדיוט על ידי בקוע וכדפירשנו לעיל לב] דאשמעינן רבותא אליבא ו) דרב הונא: **אקשיה רחמנא** לתרומה. כי יאכל פרט למזיק אף הקדש מידי דבר אכילה כי מזיק ליה פטור תימה לג] משמע דוקא דמידי אכילה הוי מזיק פטור וקשיא דבפ"ק דב"ק (דף ט:) במשנה תנן נכסים שאין בהן מעילה הא יש בהן מעילה דהיינו לד] קדשים או קדשי קדשים פטור וקאי אארבעה אבות נזיקין דרישא לה] דקתני בהו המבעה דהיינו אדם המזיק ואפילו למ"ד מבעה זה השן לו] דלא פליגי בזה ופי' ה"ר ר"י דתנא דנקט דכי יאכל לדעתו לאשמועינן דכי נמי אכיל דרך היזק כגון אכילה גסה פטור לז] ויש להוסיף כגון שמן של תרומה דפטור כדאיתא פרק כיצד מברכין [ברכות דף לה: ועי' תוס' ב"מ לט: ד"ה פרט וכו']: **ודהבא** לאו בר איפגומי הוא. בתמיה לח] אמתני' דכוס של זהב דקרי ליה דבר שאין בו פגם: **דהבא** דכלתיה לט] דנון היכן **אזל.** מסקנא דקושיא הוא כלומר אי דבר שאין בו פגם הוא דהבא דכלתיה דנון פירוש זהב כלתו של אותו עשיר הנקרא נון היכן אזל ומהדר ליה דלמא האי דהבא מ] היכי דרמיין כלתיך כלומר שמא עשתה מזהבה כמה שעשו כלות שלך דהיו משליכות אותו בחלונות או במקום אחר שאינו נשמר והיה פוגם הרבה. דרמיין מא] משליכות: מב] **מכדי אי בבהמה תמימה היינו כוס** של זהב. פירוש כיון שהיו תמימים דבר שאין בו פגם הוא דאפילו כחשה אין נפסד בכך כלום שהרי מקריבים אותה ויוצא בה דלא שייך פגם אלא בדבר העומד לדמיו שאם בא למוכרו דמיו נפחתים אבל בדבר העומד ליקרב ואינו נפסד בכך ליקרב אין זה דבר שיש בו פגם ומשני בבעלת מום דהשתא עומדת לימכר מג] דדמיה פחותים:

מסורת הש"ס

א) (ב"ק ד) ב"מ לט: יומא פ: פא. [פסחים לג:], ב) [דף יח:], ג) [במדבר ה], ד) [שם], ה) [דף יח:], ו) דברי רב הונא לא נזכר בדברי התוס' לעיל סד"ה ואומר רק כתבו דין זה בסתם כאילו אין שום חולק ע"ז ובאמת בב"מ בפרק השואל דף לט. איתא דר"ה ס"ל דבקע ביה קנאו ושם נחלק עליו ר"א וע"ש. רש"ק.

◆

תורה אור השלם

1. נֶפֶשׁ כִּי תִמְעֹל מַעַל וְחָטְאָה בִּשְׁגָגָה מִקָּדְשֵׁי יְיָ וְהֵבִיא אֶת אֲשָׁמוֹ לַייָ אַיִל תָּמִים מִן הַצֹּאן בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לְאָשָׁם: ויקרא ה טו
2. אִישׁ אֲשֶׁר יִרְקַח כָּמֹהוּ וַאֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ עַל זָר וְנִכְרַת מֵעַמָּיו: שמות ל לג
3. וְאִישׁ כִּי יֹאכַל קֹדֶשׁ בִּשְׁגָגָה וְיָסַף חֲמִשִׁתוֹ עָלָיו וְנָתַן לַכֹּהֵן אֶת הַקֹּדֶשׁ: ויקרא כב יד

◆

גליון הש"ס

רש"י ד"ה עד שיצא וכו' עד שיביאנו לעזרה. עיין חולין דף קלט ע"א ברש"י ד"ה דמיחסר:

◆

מוסף רש"י

פרט למזיק. את התרומה (יומא פ:) תרומה של כהן אפילו בשוגג, שאינו משלם חומש אלא קרן כשאר מזיק (פסחים לב:).

◆

רבינו גרשום

עד שיוציא מן הקדש לחול. לפי שכשאוכלו התרומה מוציאו לחול: **מנין המוציא מן קדש לקדש.** כגון דלקח מן ההקדש קיני זבין וקיני יולדות: **או שקל שקלו.** שחייב ליתן באחד באדר מן הקדש: **או הביא חטאתו ואשמו מן הקדש:** ואית דאמר **ושקל שקלו.** מן החולין וכיון דשקליה קנאו קדש ונעשה קודש והביא חטאתו ואשמו ממנו דהיינו מוציא מקדש לקדש וכיון שהביא מעל: **דברי ר' שמעון.** דקסבר ר' שמעון מאן דמחייב חטאת או אשם לעולם הוא חייב באחריותו עד שיביאנו לעזרה וכיון שהביאו נפטר מידי אחריותו אף האי נמי דמוציא מן קדש לקדש וכיון שהביאו אל העזרה ויצא י"ח וידי אחריותו מעל: **ור' יהודה אמר.** לעולם הוא באחריותו **עד שיזרוק הדם.** אף הכא כיון שנזרק הדם יצא ידי חובתו ואחריותו מעל, דדמי כמו שהוציאו לחול ויצא בו ידי חובתו. **מנין.** דמעל: **ת"ל תמעול מעל.** ריבה: **שיכול מאי.** כלומר מאי קא סלקא דעתך למעט נשיא ומשיח מכלל נפש: **פשיטא נפש** כי תמעל **כתיב.** ונפש משמע בין דיחיד בין דנשיא בין דמשיח: **מהו דתימא אמר רחמנא.** גבי שמן המשחה **ואשר יתן ממנו על זר: והאי** משיח **לאו זר הוא דהא אימשח בגוית.** וס"ד דלא אתי לכלל מעילה קמ"ל: **אקשה רחמנא** למעילה **לסוטה ולעבודת כוכבים ולתרומה.** כדאמרינן לעיל: אקשה **לסוטה** דמה סוטה **אע"ג דלא פגמה** מעלה. דסוטה אינה נוהגת אלא בבעולה דהכי כתיב ויתן איש בך את שכבתו מבלעדי אישך מכלל דלא נהגא אלא בבעולה ובבעולה לית בה תו פגם ואפילו הכי כתב בה ומעלה בו: **גבי הקדש נמי.** כי נתנה טבעת בידה אע"ג דלא פגמתו מעלה: **אקשה רחמנא לעבודת כוכבים דעד דאית בה שינוי.** ששינה עצמו מרשות המקום לעבודת כוכבים: **גבי הקדש נמי עד דביקע בקרדום.** עצי חולין דשינָהו ממלאכת קדש למלאכת חולין לא מעל: **אקשה לתרומה.** כדאמרינן יליף חטא חטא מתרומה להכי: **מה תרומה [כי יאכל] פרט למזיק.** דאם שפך אוכלין או משקין של תרומה ולא נהנה מהן אינו חייב: **אף גבי הקדש.** כל מידי דבר אכילה כי מזיק ליה ששפכו ולא נהנה ממנו פטור אבל דבר שאינו בר אכילה כי מזיק ליה ולא נהנה ממנו כגון קרע מלבוש של הקדש חייב. ואיכא דאמר **כי יאכל פרט למזיק.** שאכלו דרך הנאה פרט א) אם הוזק באכילתו פטור: **ודהבא לאו בר איפגומי הוא.** דקתני מתניתין כיון שנהנה מעל ולא קתני עד שיפגום אלמא משום דלאו בר איפגומי הוא וקא פריך הכי ודהבא לא בר איפגומי הוא: **א"כ דהבא דכלתיה דנאן להיכן אזיל.** דנאן אדם עשיר היה ונתן זהב ותכשיטין הרבה לכלותיו ושקלו בשעה שנתנו להן ושקלו לאחר זמן ונמצא חסר ממשקלו אלמא דזהב דבר שפוגם הוא: **א"ל.** רב זביד מהא ליכא למשמע מינה: **דדילמא** האי דחסר: **להיכן דרמיין כלתך.** כלומר שלא היו משמרין אותו זהב של תכשיטיהן שהיו משליכין בכל מקום שהיו מוציאין כדרך שעושין כלותיך ואינן משמרין אותו כהוגן בשביל כך חסר אבל זהב המשתמר יפה אינו חסר: **ועוד.** אם תמצא לומר שהוא מתחסר אפילו הכי כיון שנהנה מעל: **דנהי דלא איכא נהנה ופגם לאלתר.** שאינו פוגם מיד בשעה שנהנה בו הלכך כיון שנהנה פגם: **לעולם מי לא איכא פגימה.** הכי קאמר מי קאמינא דלית ביה פגימה לעולם לאלתר קאמר דלית ביה פגימה אבל לאחר זמן פוגם ומתחסר: **מכדי אי בבהמה תמימה.** אי בחטאת תמימה קא מיירי מתניתין: **היינו כוס של זהב.** מה כוס של זהב לא קאי לפדייה משום הכי לא אזיל ביה בתר פגם אלא כיון שנהנה בו שוה פרוטה מעל אף בהמה דקיימא להקרבה ולאו בת פדייה היא אמאי קאמר בה עד שיפגום מאי פגם מצי למעבד בה אי רכב עלה עד דהכחישה או תלש משערה האי לא הוי פגם דלא פסלה למזבח דבהמה בין שמינה בין כחושה חזיא להקרבה: **אמר רב פפא.** ודאי מתניתין בחטאת בעלת מום עסקינן דקיימא לפדייה וכיון שפגמה שהכחישה נפחתה מדמיה ודבר שיש בו פגם הוא הלכך לא מעל עד שיפגום בשוה פרוטה. וסיפא דקתני וכשהיא מתה כיון שנהנה בשוה פרוטה מעל בין בתמימה בין בבעלת מום שמתה מיירי דהא נמי לאו בת פדייה דאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים הלכך לא תני הכא עד שיפגום:

עין משפט נר מצוה

א מיי' פ"ו מהלכות מעילה הלכה יא יב: **ב** מיי' פ"ט מהלכות שגגות הלכה י: **ג** מיי' פ"א מהלכות כלי המקדש הלכה י: **ד** מיי' פ"י מהלכות תרומות הלכה ח: **ה** מיי' פ"ח מהלכות נזקי ממון הלכה א: **ו** מיי' פ"ו מהלכות מעילה הלכה א:

◆

שיטה מקובצת

רש"י ד"ה או ששקל שקלו, שהוא חייב לשקול וכו'. ואית דאמרי דשקל שקלו מן החולין וכיון דשקליה קנאו הקדש ונעשה קדש והביא חטאתו ואשמו ממנו דהיינו מוציא מקדש לקדש הרא"ש ז"ל: ד"ה אקשיה רחמנא לתרומה **ואמר לן רבי.** והרא"ש ז"ל כתב דדבר שאינו בר אכילה כי מזיק ליה ולא נהנה ממנו כגון קרע מלבוש של הקדש חייב. ואית דאמרי כי יאכל פרט למזיק שאכלו דרך הנאה פרט אם הוזק באכילתו פטור. עכ"ל הרא"ש ז"ל: **תוד"ה אקשיה** (בתרא), **כדאיתא פרק כיצד מברכין.** ועוד נראה למהר"פ ז"ל דמידי דבר אכילה נפקא לן דמזיק פטור מכי יאכל דתרומה ומידי דלאו בר אכילה נפקא לן מזיק פטור מע"ז מדבעינן שינוי רשות הא פגם והזיק בלא שינוי רשות פטור שהרי א"א לשינוי רשות בלא פגם והזק גבי הקדש. וא"ת הא מדקאמר בברייתא יכול פגם ולא נהנה ומייתי גז"ש דחטא חטא מתרומה לפטור פגם ולא נהנה משמע דאי לאו ג"ש דתרומה הייתי מחייב פגם דהיינו מזיק בלא נהנה ובלא שינוי רשות ומע"ז הוא דבעי למילף. וליכא למימר דלעיל קאי אמידי דבר אכילה דומיא דתרומה אבל דלאו בר אכילה דומיא דע"ז פשיטא ליה בלא גז"ש דתרומה מע"ז לפטורא מדבעינן שינוי רשות. הא ליתא דע"כ דהא בעי לחייב פגם ולא נהנה מע"ז ואי אמידי דבר אכילה דוקא קאי מהיכי תיתי למילף חיובא בפגם ולא נהנה ובלא שינוי רשות במידי דבר אכילה מע"ז כיון דבמידי דלאו בר אכילה דהוי דומיא דע"ז לא הוה מחייבינן פגם ולא נהנה. אלא ודאי גם במידי דלאו בר אכילה בעי לחיוביה פגם ולא נהנה ובלא שינוי רשות מהיקשא דע"ז ואע"ג דגבי ע"ז איכא שינוי רשות מ"מ סד"א כיון דאפגם קפיד קרא הייתי מחייב בין איכא שינוי רשות בין ליכא שינוי רשות וכדפ"ל. והק"ל למאי דפריך דמזיק במידי דלאו בר אכילה דמפטר מע"ז הוא דיליף. וי"ל דודאי בתר דגלי גלי בתר דגלי קרא במידי דבר אכילה דהיינו בתרומה דמזיק פטור אז גלי לן למדרש ילפותא מע"ז דוקא ממש דומיא דע"ז מחייב פגם ומוציא מרשות הקדש דהיינו בשינוי רשות דהדיוט ולא נאמר עוד סברא זו דאפגמה קפיד קרא דוקא אבל ודאי אי לאו דגלי בתרומה דמזיק פטור גבי [בנ"א נוסף: מידי דבר] אכילה אז היה לנו פתחון פה לומר אותה סברא דאפגימה דוקא קפיד הילכך קאמר שפיר בברייתא יכול פגם ולא נהנה יהא חייב מילפותא מע"ז קודם שיביא גז"ש דתרומה. כ"נ למהר"פ ז"ל: תוס' הר"פ [נ"א תוס' כת"י] **מנין המוציא מקדש לקדש כגון קיני זבים וזבות.** פי' שלקח ממעות של הקדש שעתה יצאו מקדש לקדש: **כיון שהביא מעל דברי רבי ר' יהודה אומר עד שיזרוק הדם.** ונראה [נ"א: י"מ] דבהכי פליגי דרבי סבר דמכיון שהביא חטאתו ואשמו בעזרה יצא הבעל ידי חובתו ור' יהודה אומר עד שיזרוק הדם דאז יצא מכלל אחריות לאחר שנתכפרו הבעלים. ובתוס' שנויה בלשון אחר שר' יהודה אומר שעד שלא נהנה [לא] מעל ונראה לפי התוספתא דבהא פליגי דר' יהודה סבר דאין הנאה עד שיתכפר ולרבי כיון שהוציא מעל דקסבר כיון שהוציא נהנה בעה"ב אבל הבאה בעזרה אין מועיל כלום דאי כפרה בעי פשיטא דאינו מתכפר עד לאחר זריקה ואי בתר הנאה אזלינן מה הנאה יש לו בהבאה יותר ממה שהוציא ואין זו סברא למ"ד יצא מכלל אחריות כל זמן שלא נתכפר: **שיכול מאי.** פירוש אפילו לא הוה קרא פשיטא נפש כתיב כלומר אמאי בעי לומר דנפש לשתמע אחד יחיד ואחד נשיא אפילו לא משמע אלא שלא היה מפיק לא יחיד ולא נשיא מ"מ נימא א' יחיד וא' נשיא דהי מינייהו מפקת: **והאי לאו זר הוא דהא אימשח בגויה קמ"ל.** ונשיא דנקט אגב משיח נקטיה: **אקשיה לסוטה לעבודת כוכבים ולתרומה.** מילתא באפיה נפשיה הוא ונאמר לפרש עתה למה צריך לשלש היקשות הללו ומפרש והולך וצריכי כולהו דכל א' וא' מלמד דין חדש שלא היו למדין מחבירו: **אקשה לסוטה בנהנה.** אע"פ שלא פגם אף הקדש נמי כמו נתנה קטלא וכו' פי' דבדבר שאין בו פגם מעל בהנאה בלא פגם דומיא דסוטה. והא לא מצינו למילף מע"ז ומתרומה, מע"ז דשאני ע"ז דאיכא שינוי מרשות לרשות כדפי' לעיל לאפוקי גזבר המשתמש ונהנה מן הקדש כגון נתנה קטלא דליכא שינוי רשות. ונהי נמי דאיכא שינוי רשות קצת מן ההנאה כדפ"ל מ"מ שינוי והוצאה מרשות הקדש מגוף הקדש עצמו ליכא והלכך לא דמיא לע"ז דגבי ע"ז שינה גופו העובדה מלהשתעבד לבורא שהוא חי וקיים י"ש והלך ונשתעבד לע"ז שאין בה תועלת הלכך יליף מסוטה דליכא שינוי כי אם מהנאת עבירה ולא מגוף האשה שהרי אינה מנחת את בעלה כדפ"ל. ומתרומה נמי לא מצי יליף הנאה דטבעת וקטלא משום דשאני תרומה משום דאיכא נמי פגם עם ההנאה לאפוקי טבעת וקטלא דליכא פגם כלל בהנחתו בצוארו או באצבעו וכן בכוס של זהב בשתייתו. ואע"ג דתרומה נמי הוי דבר שיש בו פגם מ"מ אי לאו מעילה דגבי סוטה לאו היינו יודעים מעילה דרך הנאה רק בתרומה והוה ילפינן בכל דבר דרך הנאה מתרומה א"כ היינו אומרים דאין מעילה כי אם דוקא גבי [נ"א: כין] פגם עם ההנאה אפילו בדבר שאין בו פגם דמהיכא תיתי לחלק. וכה"ג פי' לעיל גבי יכול נהנה ולא פגם. אבל השתא דכתיבא סוטה דאין בה פגם וכתי' נמי תרומה שיש בה פגם אז אמרינן אהני נמי תרומה ואהני נמי סוטה למילף מכל חד וחד בדדמי ליה דבר שאין בו פגם מסוטה ודבר שיש בו פגם מתרומה: **אקשיה רחמנא לע"ז,** דאיכא שינוי גבי הקדש נמי עד דאיכא שינוי: **דבקע בקרדום.** לכאורה משמע דהיינו ביקוע דמתני' דקתני לא מעל עד שיפגום וה"ק עד דבקע בקרדום ויפגום ולא חש לפרש ויפגום משום דתנינן ליה במתני'. מיהו ל"נ דאין זה שינוי דומיא דע"ז דהא בגזבר מוקמינן לה כדפ"ל ולפי זה אפי' הדיוט נמי ועוד דעד שיפגום לאו מע"ז נפקא אלא מתרומה הוא דנפקא דבר שיש בו פגם כגון קרדום לא מעל עד שיפגום. לכך נראה להשר מקוצי דקרדום שהזכיר מיירי בגזבר המשאיל קורדום של הקדש לחבירו דהיינו שינוי רשות. וא"ת למה לי בקע מיד שמשך השואל זכה בו והוי שינוי רשות. וי"ל דאתיא כרב הונא דאמר גבי הדיוט בקע בו קנאו ולא מצי משאיל הדר ביה הלכך גם כי משך השואל לא חשיב שינוי רשות וכן כל זמן שלא זכה בו השואל המשאיל יכול לחזור בו. וא"ת אמאי נקט אליבא דרב הונא טפי משאר אמוראים דאמרינן התם תקנו משיכה בשומרים ועוד דלכאורה משמע התם דאין הלכה כמותו כדמוכח פרק השואל דאסיק תנ"ה כדרך שתקנו משיכה בלקוחות כך תקנו משיכה בשומרים וע"ק אמאי לא נקט שינוי רשות דמכירה ונתינה דלכ"ע קנו במשיכה. וי"ל דנקט שאלה ואליבא דרב הונא לרבותא דאע"ג דמהניא המשיכה להעמידה ברשות השואל לחייבו [נ"א: להתחייב] באונסין גם לרב הונא כדמוכח פרק השואל אפ"ה לא חשיב שינוי רשות כיון שלא קנאה לגמרי גם לענין חזרה. אבל אי אשמועינן עד דמשיך במכירה ומתנה לשאר אמוראי דפליגי אדרב הונא לא היה זה חידוש לפטור קודם המשיכה דמילתא דפשיטא הוא דאין זה שינוי דאפילו הוצאה מרשות הקדש ליכא קודם משיכה. כ"נ למהר"פ ז"ל:

א) וקצת משמע כן ביומא [דף פ:] ע"ש ודוק.

שינויי נוסחאות

א] עד שילא מן הקדש לחול אף חטא האמור במעילה מנין מן הקדש (ש"מ), **ב]** ואשמו ופסחו [ובש"מ כ"י ל"ג ופסחו] כיון שהוציא. כל"ל (ש"מ), **ג]** אקשיה רחמנא (ש"מ), **ד]** עד דביקע בקרדום אקשה רחמנא. כל"ל (ש"מ), **ה]** דילמא האי להיכא דרמיין כלתך ועוד (ש"מ), **ו]** שהוא חייב לשקול באחד באדר (ש"מ), **ז]** לעזרה ויצא ידי חובתו וידי אחריותו מעל (ש"מ), **ח]** ידי אחריותו וחובתו מעל (ש"מ), **ט]** קמ"ל נפש דמשיח (ש"מ), **י]** למעילה ולסוטה ולע"ז ולתרומה (ש"מ), **יא]** והיכי אקשיה. כל"ל (ש"מ), **יב]** אוכלין ומשקין (ש"מ), **יג]** דלאו בר איפגומי הוא (ש"מ), **יד]** וכשנתן לה שקל ולאחר זמן שקל (ש"מ), **טו]** דדלמא האי דחסר (ש"מ), **טז]** אלא שהיו משליכות אותו (ש"מ), **יז]** ובשביל כך חסר (ש"מ), **יח]** מכדי אי בבהמה תמימה. אי בחטאת (ש"מ), **יט]** ולאו בת פדיה (ש"מ), **כ]** לא הוי פגם. כל"ל (ש"מ), **כא]** שהכחישה נפחתת (ש"מ), **כב]** פירוש למעוטי פוגם בלא נהנה (ש"מ), **כג]** בתחילת הברייתא יכול. כל"ל (ש"מ), **כד]** לפטורא (ש"מ), **כה]** דלולי (ש"מ). וגי' צ"ק ולולי, **כו]** כל נהנה ולא פגם מתרומה כדפי' לעיל והקישא דתרומה אתיא לפטור פגם ולא נהנה דאלמלא (ש"מ), **כז]** דהא נמי מתרומה נפקא כדאמרינן לעיל (ש"מ וצ"ק), **כח]** דלא פסיקא ליה (ש"מ), **כט]** עד דבקע היה לו כל"ל (ש"מ), **ל]** לא שמעינן ליה (ש"מ), **לא]** מעבודת כוכבים ילפינן (ש"מ). וגי' צ"ק נפקא, **לב]** ואשמעינן (צ"ק), **לג]** תימה דמשמע הכא דדוקא דבמידי דאכילה (ש"מ). וגי' צ"ק במידי דבר אכילה, **לד]** דהיינו קדשי בדק הבית או קדשי קדשים (ש"מ). וגי' צ"ק דהיינו קדשי קדשים, **לה]** דרישא לומר שבאותן נכסים פטורים המזיקין וקתני בהו (ש"מ), **לו]** זה השן מ"מ לא אשכחן דפליגי בזה ועוד דכי קאמר התם ולמ"ד מבעה זה השן מ"ט לא אמר מבעה זה אדם לא משני משום האי טעמא ופי' הקדוש רבינו נתנאל ז"ל דנקט מידי דאכילה לרבותא לאשמעינן (ש"מ), **לז]** אכילה גסה פטור ושותה שמן של תרומה דפטור (ש"מ), **לח]** בתמיה ואמתני' דכוס של זהב קאי דקרי. נ"א בתמיה וקאי אמתני' (ש"מ), **לט]** דכלתיה דנאן. וכן בכל הד"ה, (ש"מ), **מ]** האי דהבא היכא דרמיא כלתיה כלומר שמא עשו מזהבם כמו שעשו כלות שלך שהיו משליכות (ש"מ), **מא]** דרמיין פי' שמשליכות אבל על ידי הנאת תשמישו אינו מתחסר לעולם וי"מ דהבא דכלתיה דנאן כלה שלנו (ש"מ), **מב]** כאן חסר ד"ה לעולם מי לא איכא פגימה. ומתניתין דקתני אינו פוגס היינו לאלתר (ש"מ), **מג]** לימכר ודמיה פחותין מחמת פגימה. וסס"ד (ש"מ),